

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

”Den som inte kan ett annat språk, kan sitt eget”

En empirisk studie om hur pedagoger arbetar med flerspråkiga barn i fritidshemmet.

Namn: Sabrina Nikolov
Program: Grundlärare med inriktning
mot fritidshem

Uppsats/Examensarbete: 15, 0 hp
Kurs: LRXA1G Självständigt arbete (examenarbete)för lärare i fritidshem
Nivå: Grundnivå/Avancerad nivå
Termin/år: VT/2015
Handledare: Sofia Tingsell
Examinator: Maj Asplund Carlsson
Kod: 2920 016

Nyckelord: Flerspråkighet, fritidshem, pedagoger, modersmål

Abstract

• Problem, syfte och frågor

Studiens syfte med detta arbete är att ta reda på hur fritidspedagoger arbetar med barns flerspråkiga användning på fritidshem. Detta är också huvudfrågan i arbetet. Längre ner i arbetet ”syfte och frågeställningar” har jag riktat in mig och avgränsat mina underfrågor som ni kan se i det stycket. Det jag också vill undersöka är åsikterna hos de pedagoger jag har intervjuat.

• Material, metod, teori och analys

I min undersökning använder jag mig av semistrukturerad, kvalitativ intervju. Intervjuerna utfördes på två rektorer och på fyra pedagoger på olika skolor/fritidshem. Empirin som blev mitt material, (3 intervjuer) spelades in på band (en blev en muntlig intervju, resterande fick jag som form av en enkät) intervjuerna transkriberades i denna studie och sammanfattades sedan. Utifrån mina fyra teman som står under ”resultatanalys” jämförs intervjuvaren från pedagogerna som jag har intervjuat. Detta arbete styrks genom det sociokulturella perspektivet. Perspektivet behandlar socialt samspel och kommunikation. Men också språkliga socialisationer.

• De viktigaste resultaten

Detta examenarbete behandlar frågor om hur pedagoger och rektorer arbetar med elevers flerspråkighet på fritidshemmets verksamhet. I denna studie har sex informanter med svenskt ursprung intervjuas. Resultatet av intervjuerna visar att pedagogerna uttrycker. Pedagogerna uttrycker att barnen ska prata svenska på fritids. Men ibland tar de också upp att det är bra att barnen kan flera språk t.ex. så att elever kan hjälpa varandra på sitt modersmål.

Förord

Jag vill tacka studierektor Carina Carlund för svenska som andraspråk på institutionen för svenska språket. Utan dig och alla andra underbara, smarta, och ödmjuka kollegor (Sofia Tingsell som hoppa in som min handledare) skulle jag aldrig klarat av mitt examenarbete men framförallt min utbildning! Jag tackar för att du har orkat med mina utbrott, tårar, koncentrationssvårigheter men också mina attacker utav skratt. Tack för att du har varit en bra mentor men framför allt för en underbar vän. Jag har hittat "aha känslan" och det är på institutionen för svenska språket som "aha känslan" finns. Det borde finnas mer av er ute i våra klassrum. Jag tackar lärare som har tjatat från dag ett att söka mig till språkhandledningen. Nu börjar ett nytt kapitel i mitt liv och jag ser fram emot att provocera ännu mer, så att saker och ting blir till det bättre ute i våra verksamheter!

Viva lá revolution!

Innehållsförteckning

FÖRORD	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	1
1. INLEDNING	1
2. BAKGRUND	1
2.1 STYRDOKUMENT.....	1
2.2 FLERA SPRÅK I FÖRSKOLAN.....	2
2.3 MODERSMÅLSSTÖD, MODERSMÅLSUNDERVISNING OCH STUDIEHANDLEDNING.....	2
3. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	3
4. TIDIGARE FORSKNING	3
4.1 FLERSPRÅKIGHET.....	3
4.2. MODERSMÅLETS BETYDELSE.....	5
4.3. SPRÅK OCH MAKT	6
4.4 MEDVETEN SPRÅKPEDAGOGIK I SVENSKA.....	7
5. TEORETISKT PERSPEKTIV- DEN SOCIOKULTURELLA TEORIN.	9
6. METOD OCH MATERIAL	10
6.1 INTERVJUMETOD	11
6.2 TOLKNINGSMETOD.....	12
6.3 GENOMFÖRANDE AV INTERVJUER.....	12
7. RESULTAT	14
7.1 RESULTATREDOVISNING.....	14
8. RESULTATANALYS	20
8.1 FRITIDSHEMMENS SPRÅKPOLICY	20
8.2 SPRÅK, MAKT OCH GENUS	21
8.3. FLERSPRÅKIGHET SOM RESURS	22
8.4 EN MEDVETEN SPRÅKPEDAGOGIK?.....	22
9. DISKUSSION	23
10. SLUTSATSER	25
10.1 FÖRSLAG PÅ VIDARE FORSKNING.....	25
REFERENSER	26
BILAGOR	29
BILAGA 1	29
BILAGA 2.....	30
BILAGA 3.....	31
BILAGA 4.....	34
BILAGA 5.....	36
BILAGA 6.....	39

1. Inledning

Innan jag började på mitt examensarbete visste jag att jag ville skriva om segregation. På en av mina VFU-platser fick jag höra en pedagog uttrycka sig starkt i en situation mot eleven genom att säga ” skärp dig nu pratar du svenska!” Jag fick mig en tankeställare. Jag undrade varför (svenska) pedagoger på en invandrantät skola med bland annat nyanlända flyktingar som tvingar in eleverna i ett svenskt samhälle. Där eleverna dessutom måste lära sig svenska helst i går. Jag som är rom och pratar romanes (romani) har fortfarande idag svårt för svenska men kan idag svenska bättre än mitt modersmål romanes. Språket har varit en slags segregation för mig i mitt liv och jag bestämde mig för att se hur pedagoger förhåller sig till flerspråkighet i förorterna. Många frågade mig ” men varför jämför du inte förorterna med innerstan?”

Utifrån den forskning jag läst har jag kommit fram till, att språk är kopplat till bakgrund och skäl till hur man utvecklas. Det här är kunskaper som jag vill utveckla för att bli en bra pedagog och här tycker jag att utbildningen brister. Jag skriver om segregation. Segregation sker över allt, även sinsemellan förorterna. En person som frågar varför jag inte jämför förorten med innerstan har inte tillräcklig kunskap och perspektiv om segregation i mina ögon.

Segregation handlar inte bara om jämförelsen med innerstan och förorten utan segregation finns inom förorterna också. Trots att vi har haft några kurser om detta ämne så är många pedagoger i olika klassrum omedvetna om detta ämne (segregation) som är väldigt relevant i dagens Sverige. Som blivande lärare vill jag ha kunskap om olika perspektiv eftersom jag känner att det är grunden för min uppväxt, för mitt lärande men också grunden till varför barn som är flerspråkiga i Sverige inte utvecklar sig i sitt lärande formellt, informellt men också socialt.

2. Bakgrund

Under den här rubriken (bakgrund) förklaras det dåtida Sverige, denna text innefattar delar av den svenska historien som har påverkat våra barn men också våra förskolor, från präster och doktorer som ville fostra barnen till att förskolorna etablerades. Jag går igenom hur begreppet attityd kan tolkas och avslutningsvis skriver jag om systematisk diskriminering som sker i våra svenska klassrum.

2.1 Styrdokument

I denna del kommer jag ta upp styrdokument som handlar om eleven och hennes språk inom skolan. Mål för undervisning i modersmålet visas men också elevens rättigheter utifrån styrdokumentet. Jag går också kort igenom tre begrepp, modersmålsstöd, modersmålsundervisning och studiehandledning

2.2 Flera språk i förskolan

Skolverket skriver att det är ovanligt att arbeta med flerspråkighet inom avdelningar som rör skolan i Sverige. Med detta menar Skolverket (2013) att det finns få skolor som undervisar på ett annat språk än svenska.

Från klass ett till sex får eleven med en tvåspråkig bakgrund undervisningen eller (delar av) undervisningen på modersmålet. Detta anordnas av kommunen men eleven måste använda språket i en umgängeskrets. I skolan kan eleven få sin modersmålsundervisning genom undervisningar som arrangeras som språkval, elevens val, inom ramen för skolans val och timplanebundet (extra ämne utöver annan skolundervisning) (Skolverket 2013).

Skolverket (2011) lyfter upp att en del av lärandet ska vara att jämföra ord, ljud och bokstäver på elevens modersmål. Fokus på undervisningen inom undervisning i modersmål ligger på skriv och läs nivå. Ord och begrepp ska kunna förstås på modersmålet men också uttal och tonmässigt ska undervisningen främja eleven (Skolverket 2011).

Skolverket (2002) påpekar att det blir färre pedagoger som undervisar i modersmål. Möjligheten till utbildning för pedagoger som vill utbilda sig inom ämnet är begränsad. Pratar vi om storstadsregionerna så är insatserna högre i modersmål än i andra kommuner. Dagens lärarutbildning ger fler möjligheter för pedagoger som jobbar i förskolan, grund- och gymnasieskolan att räkna in modersmål som ett område inom undervisning. Pedagoger som har en annan än svensk utbildning har mycket goda chanser att undervisa trots att deras utbildning är gjord utomlands.

Skolverket (2002) beskriver tydligt att timmarna inte räcker till för att eleverna ska få någon bra undervisning. Utvecklingen går trögt speciellt när många undervisningar av modersmål ligger på eftermiddagen. Skolverket menar att detta ger konsekvenser för eleverna och att 20 till 80 minuter i veckan inte räcker för att barnet ska utvecklas inom sitt språk.

2.3 Modersmålsstöd, modersmålsundervisning och studiehandledning

Inom forskningen används begreppen modersmål och förstaspråk, ibland synonymt och ibland inte, med första språk menas det språk som lärts in i samspel med en närstående vårdnadshavare. Oavsett vilket språk det är. Oftast menar man det samma med begreppet modersmål. I mitt arbete kommer jag att använda mig av begreppet modersmål (Rydenvald 2014).

På skolverkets hemsida (2008) finns två definitioner för två- och flerspråkighet: ”Tvåspråkighet”: ska vara två språk svenska och ett annat modersmål. ”Flerspråkighet”: ska vara barn/elever/föräldrar med annat modersmål än svenska. ”Håkansson, (2003) hänvisar till tvåspråkighetsforskaren Lüdi som förklarar att ”en tvåspråkig person är en som använder två eller flera språk i sitt vardagsliv, som kan växla mellan språken när det behövs” (2003:19). Begreppet Modersmål kan ses från olika perspektiv. Håkansson (2003) menar att det finns 4 olika kriterier kring attityd, funktion, ursprung och kompetens. Funktion- innebär modersmål det språk man använder oftast. Kompetens- innebär att modersmål är det språk man behärskar bäst. Attityd- det språk man identifierar sig med.

Skolverket (2002) lyfter upp tre stadier som eleven har rätt till, modersmålsstöd, modersmålsundervisning och studiehandledning. Modersmålsstöd sker redan från förskolan och det är kommunen som ansvarar för modersmålsstöd. Det vill säga det är kommunen som ”bestämmer” om undervisningen ska finnas. I skolan har eleven rätt till modersmålsundervisning. Reglerna för att detta ska startas upp och underhållas är att barnet måste vara flerspråkig och prata sitt modersmål med minst en utav sina vårdnadshavare. I grundskolan och gymnasiet är modersmålsundervisning inte obligatorisk för barnen men kommunen skall kunna erbjuda ämnet om det så önskas. Studiehandledning undervisas endast om eleven har gått i skolan skola och pratat på ett annat språk än sitt eget modersmål, det vill säga undervisningarna sker på ett annat språk än elevens egna modersmål (Skolverket 2002).

3. Syfte och frågeställningar

Mitt syfte med detta arbete är att ta reda på hur fritidspedagoger arbetar med barns flerspråkiga användning på fritidshem. I dagens Sverige består Sverige inte bara av svenska barn utan det finns ett brett utbud av nationaliteter. Detta innebär att vi som pedagoger i skola, förskola och fritidshem måste ha ett brett urval av kunskaper och metoder för att utveckla flerspråkiga barnens språk. Samhället är något som förändras och vår kunskap måste förändras med samhället. Dels måste vi följa styrdokument skollagar och andra lagar men vi får inte glömma att sätta barnets behov i fokus först. Jag vill undersöka åsikterna hos de pedagoger jag har intervjuat och diskutera resultatet.

Mina frågor är:

Vad anser pedagoger och rektorer om barnens modersmål och svenska på fritidshemmet?

Vad anser pedagoger och rektorer om flerspråkighet – är det positivt eller negativt?

Vad anser pedagoger och rektorer om språk och makt?

Vad anser pedagoger och rektorer om forskning om språk i förhållande till deras pedagogik?

4. Tidigare forskning

I det här avsnittet presenterar jag forskning som handlar om flerspråkighet på olika sätt. Först presenterar jag forskning om flerspråkighet, därefter om ämnet modersmål och sedan om hur elever bäst lär sig svenska. Forskning om språk och makt är också viktigt för min undersökning och det presenteras i avsnitt 4.3.

4.1 Flerspråkighet

I Sverige finns det ca – 200 minoritets – och invandrar språk. I en del storstadsskolor skulle man kunna undervisa på ett annat språk än svenska eftersom majoriteten av eleverna pratar samma språk. Här skulle modersmålet och svenskan kunna samarbeta genom att centrera modersmålet med en pedagog som kan båda språken eller att ha vars en pedagog som kan vars ett språk och hålla undervisningarna på det sättet (Axelsson 2004).

Håkansson (2003) talar om tvåspråkighet i det svenska skolsystemet, 1975 skulle man satsa på att ge invandrarbarn stöd i svenska. Skolan fick ett stort ansvar och det var att stödja barnens flerspråkighet. Detta innebar att barnen fick hemspråksundervisning men också undervisning i det som kallas svenska som andraspråk. 1968 justerades lagen det vill säga nu blev det kommunens uppgift att se till att ordna undervisningar för barn som var flerspråkiga. 1991 tillkom en regel som sa att för att ha undervisningen var det tvunget att minst fem elever med samma modersmål som skulle närvara för att undervisningen skulle hålla igång. Med

andra ord var det kommunens skyldighet att se till att hemspråksklasser skulle finnas för eleverna men eleverna var inte tvungna att medverka om de inte upplevde att de hade behov av det.

Ladberg (2003) poängterar att det svenska samhället sällan uppmuntrar barn till att använda sina språk. Skulle samhället uppmuntra flerspråkighet skulle detta normaliseras och blivit naturligt för barnen att använda alla sina språk. Ladberg intervjuar en man från Eritrea han berättar att hans barn pratar fem språk och pendlar mellan språken. Men när de kom till Sverige var det endast svenska som gällde. Ingen fråga barnens andra kunskaper i andra språk. Detta lede till frustration hos barnen och plötsligt så räknades inte det andra barnen kunde.

Wellros (1998) anser att attityder kan anges på olika sätt. Några är kognitiva och känslomässiga ställningar till ett fenomen. Attityder kan tydas som bra och dåligt, gott eller ont om man pratar om människans attityd. Men en attityd kan också vara en handlingsberedskap i olika situationer. Det attityder kan innehålla är bland annat känslor, utav känslorna blir upplevelsen i sig personlig för varje individ. Attityd är symbol som självklart kan bli sämre men också kan bli bättre med andra ord är attityder något som pågående ständigt. Genom språkinläring, kroppsspråk, ton, sammanhang och beteende formas och bildas attityder självklart spelar andra faktorer också roll så som uppfattning, känsla av trygghet och rädsla med mera men dessa är ett fåtal av dem

Grosjean, (1982) redogör ett exempel i Ghana där man uppmuntrar till flerspråkighet och blir respekterad för det redan från grundskolan men även i gymnasium. Han pratar om att flera språk bidrar till status och stolthet. Men att Sveriges oro över flerspråkighet är bekymrade detta tyder inte på några nackdelar utan tvärtom flerspråkighet ger mer kunskap.

I litteraturen nämns det ett exempel i Indien, i Indien förknippas flerspråkighet med högre status och ett bättre liv. Jämförelser mellan Sverige och USA till Indien och Ghana är förutsättningarna för flerspråkighet annorlunda. Här (USA, Sverige) är det oftast människorna med låg status som kopplas till flerspråkighet. (Jämför med förorterna i Göteborg). Alltså immigranter allt från amerikaner till mexikaner och indianer (Grosjean, 1982).

I Sverige är det folkgrupperna samer, finsktalande och romer och många fler som har invandrat som räknas till flerspråkiga som automatiskt blir kopplade till låg status. Detta förknippas också med fattigdom och socialt underläge. I detta fall blir flerspråkighet ett problem och detta problem kopplas till fattigdom, utanförskap socialt underläge som lätt kopplas ihop med språk. I Sverige ses inte flerspråkighet som något värdefullt. Man riktar in sig mer på vad flerspråkiga människor inte kan än vad de kan. Alltså det negativa går före det positiva. Det kan betyda att pedagoger inte ser andra kunskaper hos eleven som kan vara nyttig och hjälpsam utan bara fokuserar på att svenskan är dålig hos eleven (Hyltenstam, 1991).

4.2. Modersmålets betydelse

1997 byttes termen hemspråk ut mot modersmål och det samma med undervisningsämnet, det vill säga. Denna ändring gjordes för att man tyckte att associationen kopplades bara till barnets hem. Ordet hemspråk och barnets modersmål interagerades inte i skolan och detta ville man ändra på eftersom hemspråk var en undervisning/ klass i skolan. I förskolan finns det också stöd för barn som är flerspråkiga detta kallas för hemspråkstöd eller modersmålsstöd. 1977- 1990 var det mycket värdefullt men 1992 gick det utför och därefter har det inte varit lika relevant. Håkansson (2000) har jämfört hur många barn med annat modersmål än svenska som deltagit i modersmålsundervisning genom åren.

1979 fanns det 16 300 barn med annat modersmål än svenska (7 % av samtliga barn i förskolan). Av dessa fick 10 269 barn modersmålsstöd. År 1990 hade 31 500 barn i förskolan ett annat modersmål än svenska, (10 % av samtliga barn i förskolan). 17 955 fick modersmålsstöd. År 2000 hade antalet barn i förskolan med annat modersmål än svenska ökat till 38 800. Däremot hade antalet barn som fick modersmålsstöd minskat till 5 044.

Om vi granskar dessa siffror, ser vi att under de senare åren har det skett en nedgång. Bristen ha funnits i verksamheten, ekonomiskt men också hos pedagogens osäkra metoder som inte utvecklas och används på ett främjande sätt. Håkansson (2000) menar att förskolan under många år har fått kritik för detta. Den stora klyftan sker mellan dess syfte och genomförande av själva undervisningen. Ekonomiskt läggs det inte ner tillräcklig mycket timmar på eleven. Håkansson (ibid) menar att två timmar inte räcker för att eleven ska kunna få en bred förståelse av lektionen. Men detta är inte det enda problemet. Grupperna är alldeles splittrade mellan kunskapsnivå och åldersnivå och det påverkar processen.

I grupperna finns det barn som är födda i Sverige och behärskar svenska mer än modersmålet och andra är nyanlända i Sverige och har haft sin skolgång på modersmålet. Konsekvensen blir att processen främjar för vissa och för andra hämmas utvecklingen just för att det sker i en blandad grupp. Ett exempel på ett problem som Håkansson (2000) tar upp är en anledningen till att jag själv inte gick på modersmålsundervisning. Här berättar hon att ett fåtal som talar arabiska på lektionen inte vill fortsätta eftersom det inte är "deras" arabiska som undervisas på lektionen. Den kommun som inte tänker på är att det finns "olika" slags arabiska. Kanske en elev som kommer från Syrien inte förstår den som kommer från Marocko. Därför är det relevant att undervisa standards arabiska så att alla lär sig något som alla kan.

Bjar & Lindberg (2006) menar att erfarenheter färgas av på den språkliga utvecklingen. De första åren inom förskolan är väldigt viktiga, det är också de åren som formar barnen socialt och kulturellt i dagens samhälle därför är alla individer unika på sitt eget sätt detta är en stor del för hur barnet kommer förbereda sig inför skolan. Lindberg menar att tvåspråkiga barn kompletterar språken istället för att utveckla det fullt ut, just för att språken används med olika människor och i olika situationer.

Lindberg (2006) menar att barn som är tvåspråkiga har lättare att utveckla sitt modersmål genom erfarenheter, kopplingar med mera. Det vill säga att elevens ordförråd begränsas, men sedan utvecklas en annan språklig utveckling genom det svenska samhället, förskolan är en del utav det. Detta leder till att barn som har två språk eller fler saknar stöd för att fortsätta utvecklas språkligt. Här har skolan ett stort ansvar att hjälpa elever som halkar efter på grund av språket. Genom systematiska utvecklingar och olika typer av stöd för språkutveckling måste pedagoger vara uppmärksamma tidigt det vill säga från och med det barnet börjar gå i förskolan.

I förskolans läroplan står det att ”barn med utländsk bakgrund som utvecklar sitt modersmål får bättre möjligheter att lära sig svenska och även utveckla kunskaper inom andra områden”. En vanlig tolkning av denna mening är att det är viktigt att barn med utländsk bakgrund först utvecklar sitt modersmål, eftersom ett välutvecklat modersmål stödjer utvecklingen av svenska. En sådan tolkning baserar sig på föreställningen att barn inte kan lära sig ett annat språk förrän de har lärt sig ett språk ”ordentligt”(Lindberg 2006).

Lindberg (2000) menar att eleverna som går i förskolan får en bättre utveckling av svenskan om man börjar underhålla sitt modersmål tidigt. De säger också att för att eleven ska lära sig språket är det viktigt att eleverna utför aktiviteter för att förstå och koppla till nya saker på svenska. Detta handlar om elever som är nyanlända. En viktig synpunkt de lyfter upp är att flerspråkiga barn ska se till att underhålla alla språk de vill tala annars är risken att språken som inte underhålls förloras. Forskning visar däremot att modersmålet är viktigt för lärande och kunskapsinhämtning i synnerhet hos barn som nyligen har invandrat till Sverige, innan deras svenska uppnått en nivå som möjliggör att de kan lära sig nya saker också på svenska. En annan viktig aspekt av flerspråkig utveckling är att förskolebarn som inte använder alla sina språk kan förlora de språk som inte används. Skolverket (2013) menar att forskning pekar på att modersmålet främjar barnen till lärande inom det svenska språket. Stöttar inte pedagogerna möjligheterna till detta kan konsekvensen bli att den flerspråkiga eleven tappar hela eller delar av ett av sina språk.

4.3. Språk och makt

Axelsson (2004) refererar till Cummins (1986) när hon skriver att elever med en annan härkomst (minoritets elever) inte klarar av skolan är på grund av vår historiska maktstruktur som sker mellan grupper det vill säga grupper som är dominerade har makt över den gruppen som är underordnad. Detta kan röra sig mellan att vara förtryckt på grund av språk och kulturskillnader. Den dominerade gruppen ser till att den underordnade gruppen anpassar sig till dem genom att bryta deras mönster för språk kultur med mera. Lärarens ansvar i denna situation är svår eftersom hon måste följa lagar och ordningar, men samtidigt se till så att eleven inte blir diskriminerad. Cummins förklarar systematisk diskriminering som ofta händer inom utbildningsstrukturer. Om det är så att eleven har det svårt och inte lyckas inom skolan ska man se till att kolla upp systemet innan man bedömer barnet och skyller ifrån sig på eleven. De elever som är grupperade inom låga och bättre grupper ska få samma goda kvalitét på undervisning även om man har placerats i en lågnivågrupp.

Prov som är gjorda för den dominerande gruppens språk ser inte till att främja den underordnade gruppens utveckling. Om en elev ska få plats på en kurs måste kursinnehållet vara anpassat till alla och inte bara till de majoritets eleverna. På detta sätt blir minoritets eleverna försummade. Det är skolledningen som ska se till att elever med andra språk får en god kvalitét på sin undervisning. Detta görs inte genom att tycka att frågor som

rör mångkulturalitet inte är värt att lyfta upp på grund av pedagogens brist på kunskap, utan då får man ersätta personal med bra kunskap som kan möta eleverna med språk kultur och inlärningsmönster. Modersmålläraren kan användas till en länk mellan förälder och skola det finns alldeles för få av (Axelsson 2004).

Människors attityder till olika språk spelar också stor roll för maktperspektivet. Wellros (1998) menar att attityder har med vår uppväxt att göra vi kopplar saker och ting till känslor, men det beror också på hur vi har vuxit upp. I mitt fall är hund något som är orent ochäckligt det vill säga jag har en negativ attityd mot hundar på grund av att jag har vuxit upp med den bilden i min kultur. Medan om vi tar min svenska kompis har hon en positiv attityd mot hundar efter som hunden får bo hos henne och hon ser den som en jämlike och i den svenska kulturen har hon vuxit upp med att hundar är söta och bra att ha som sällskapsdjur. På samma sätt har vi blivit indoktrinerade hur romer, afrikaner, kineser, araber och många andra människor är.

4.4 Medveten språkpedagogik i svenska

En elev som inte har svenska som modersmål måste få lära sig språket. Under tiden är det viktigt att barnets kultur respekteras i undervisningen. Detta påverkar inläringen av svenska. Under denna rubrik kommer läsaren att få att ta del av forskning om inkludering, fokus på språklig utveckling men också en insikt om hur en pedagog ska undervisa och lägga upp metoder för att respektera och utveckla barnet så långt som det går (Cummins 1986).

Ladberg (2003) menar att tre pedagogiska hörnstenar måste lyftas upp i klassrummen. Hon lyfter upp atmosfären, inflöde och organisation. Det vill säga hur ser klassrummens atmosfär ut idag? Får barn uttrycka sig spontant? Har alla barn möjlighet att uttrycka sig på sitt modersmål och hjälper man varandra genom språken? Atmosfären är lika viktig mellan barnen så som mellan pedagog och eleven.

Ladberg (2003) lyfter att pedagoger inte kan behandla alla barn på samma sätt. Det vill säga en svensk klass och en icke svensk klass det bidrar till konsekvenser. Svenska och icke svenska barn har inte samma känslomässiga bakgrund. Om barnens modersmål inte får ta plats i klassrummen kommer icke svenska barn söka sig till andra pedagoger som bekräftar dem. Detta sker om pedagoger inte lär sig av eleverna, pedagogen måste ha en interkulturell förhållningsätt för att en utveckling ska ske hos eleverna. Finns det en interkulturell förhållningsätt får både elever och pedagoger lära sig av varandra. Detta kallar Vygotskij för ” zone of proximal development ”(Säljö 2012). Cummins (1986) menar att eleven måste känna att bakgrunden hen har måste få ha en betydelse. En undervisning måste föra samman elevens personliga och sociala situationer som speglar barnens förflutna bagage och nuvarande bagage. Lärare slösar bort resurser menar Axelsson (1999) istället bör lärare faktiskt lära sig mer om sina elevers liv utanför skolan.

Cummins (1986) skriver om barn som inte vågar uttrycka sig i klassrummet. Detta kan bero på pedagogerna som inte tar hänsyn till barnens historia, upplevelser, språk vilket kan innebära att eleverna behandlas orättvist redan från början. Interaktionen i klassrummet mellan elever och pedagog fattas och barnen får stå för konsekvenserna vilket blir att de inte utvecklas på något vis.

När det gäller att bygga upp en bra skola gäller det också att bygga upp ett inkluderande samhälle. Nordström (2013) menar att skolan ska anpassas ifrån diskriminering och tänka på förhållningsättet mot det samhället som har variation. Jobbar man inte med processen till en bättre skola innebär det att verksamhetens inre och yttre process faller. Alla som jobbar i verksamheten är en del av processen att lära sig svenska, men mycket faller på hur pedagogerna undervisar. Det vill säga alla barn behöver inte få en diagnos stämplad och man behöver inte ha förstärkning utav special resurser hela tiden. Thomas och Loxley (2001) påpekar att om läraren inte kan lita på sig själv och den kunskap hon har, påverkar detta eleven. Det som gäller eleven det vill säga ” du ska vara bra, du ska ha intresse, vara tålmodig med mera” gäller även läraren, utan passion faller lärandet.

Obondo. & Benckert (1999) menar att kulturella variationer i interaktioner spelar roll. Det är viktigt att barn behandlas som en individ där faktisk åsikt inte bara begärs utan också tyckes som betydelsefullt, man talar till och lyssnar på barnen. Obondo. & Benckert 1999 menar här att i de vita medelklasssamhällena som till exempel USA och Europa får barnen redan som små interaktion med den vuxna. Föräldrar kan till exempel ställa samma frågor till barnen som lärarna gör i skolan just för att förbereda dem på ett bra sätt för sin skolgång genom att ställa en fråga. Vad är det här eller det där? Det kallas för didaktiska frågor. På så vis får barnet en språklig erfarenhet innan skolan börjar.

Ser vi på vissa afrikanska samhällen får barnen inte interagera på samma sätt. Barnen ses inte som jämlika och i samtal är det den vuxne som äger statusen i samtalet. Barnet ses inte heller som en individ. Här talar barnen till den vuxne när den blir ombedd till det. Barnen uppmuntras till att lyda och svara på frågor.

Brodd (2012) visar att lärarna i hennes studie överlag är positivt inställda till flerspråkighet. En studie av Cossi och Lundstedt (2013) förklarar att många barn i Sverige är flerspråkiga i det mångkulturella samhälle vi lever i. De utgår ifrån förskolan men har tittat på fritidshem också. I Lpfö 98 står det att pedagoger ska ha en bra attityd till flerspråkiga barn och pedagogernas arbetssätt har betydelse för hur pedagoger stöttar barns språkutveckling.

Ladberg (2003) menar att orsaken till att barnen inte lär sig är inte den språkliga faktorn här utan att det finns andra faktorer som spelar roll i detta sammanhang. Några exempel som Ladberg tar upp har och göra med barnens historia och identitet. Språket kanske inte är känslomässigt viktigt för barnet. Eller så får barnet inte tillfället att prata språket. Barnet lär sig att man inte ska tala detta språk och håller sig till ett annat språk. Hyltenstam, (1996) menar om barnet av någon anledning avbryts av att fortsätta att underhålla sitt modersmål blir det svårare för individen att utveckla andra språk.

Johansson (2000) har gjort en forskning på en skola, hon intervjuar elever om deras upplevelser och tankar. Elever berättar att modersmålet inte får talas på skolan, hemmet, fritiden och kulturens språkanvändning interageras inte med varandra. Modersmål och ursprungskulturerna betyder olika för eleverna. Eleverna berättar att de förhåller sig till en plats språkligt men kulturell mångfald (språkligt) borde finnas i skolan tycker eleverna. Charlotte Johansson beskriver begreppet språkidentifikation, känslan att vara sig själv när man använder ett visst språk.

5. Teoretiskt perspektiv- den sociokulturella teorin.

Jag kommer att lyfta upp det jag tycker är relevant för just detta examensarbete. Mycket kommer från Vygotskij (2012) och jag delar hans teorier det vill säga jag tycker hans teori håller som inriktning för barns lärande. Det sociokulturella perspektivet väljer jag då min studie behandlar socialt samspel och kommunikation. Lev Vygotskijs huvudpunkt är att lärande börjar som en social aktivitet. Vygotskij menar att genom språk driver den vuxna kunskapen över till barnet. Språket kommer med utgångspunkt från samhället det vill säga individen måste intrigera genom kommunikation för att lära sig språket (Säljö, 2012).

Det som är relevant i det sociokulturella perspektivet är att mångfald som ett val att utgå ifrån. Det sociokulturella perspektivet riktar in sig på frågor som ger en förståelse av hur människor ger och tar kunskap och hur delaktiga människor blir genom andra det vill säga interaktion. I detta perspektiv är interaktion och kommunikation resultatet till lärandet och utvecklingen.

Lundahl, Lundgren, Säljö och Liberg (2010) påpekar att Vygotskij talar om något som heter medierade redskap. Genom bilder, skrift och talspråk, teckensystem och teckenspråk kan vi kommunicera med omvärlden. Vidare förklaras hur tanke och språk hänger ihop. Barn får sina värderingar utav språket, utav språket blir vi sedan insatta i ett fack av kultur och därefter förstår vi vad normen tillåter oss att förstå.

Vygotskij menar att det finns två punkter som språket är inriktad på det ena är att det sker mellan människor men också inom människan. ”Utvecklingen sker två gånger, på en social nivå och sedan på den individuella nivån; först mellan människor (inter psykologiskt), och sedan inom barnet (intra psykologiskt). Alla högre funktioner har sitt ursprung i verkliga relationer mellan människor.” Samspel sker genom interaktion och genom kunskap som byggs ut. Individens kunskapsområde av begrepp utökas som sedan går över som tänkande (Säljö, 2012).

Vygotskij menar att det är hos barn sker en utveckling genom aktiviteter och av stimulering. Men detta ska ske där miljön är passande för barnet att utvecklas i. I denna teori är pedagogens roll en relevant fråga för individens utvecklande (Säljö, 2012). Holmegaard (1999) pratar om pedagogens metoder till att hjälpa och stödja barnet, pedagogen måste ha kunskap om vad barnet kan uppnå i grupp och inte bara självständigt. Vygotskij säger att kunskapsutveckling sker i samspel med andra barn och därför är det viktigt att barnen utvecklas i grupp så de får ta och ge av varandra.

När vi talar om sociokulturell miljö är detta ett exempel på hur det kan se ut i ett klassrum. Pedagoger som undervisar i ett mångkulturellt klassrum kan undervisa hälften på svenska och hälften på det språk som talas av flest mest. Pedagogerna kan planera in ett ämne på det modersmål som är aktuellt i klassrummet och då talar man om ett ämne på modersmål per läsår. Det som kan vara relevant är att arbeta ämnesöverskridande, ämneslärare, klasslärare och modersmåls lärare samarbetar genom att utveckla idéer som främjar och gynnar alla på något vis till exempel om ett barn får en uppgift, då kan detta vara på modersmålet och eleven får redovisa på svenska eller på sitt modersmål.

Naucière (2013) skriver att inom sociokulturella perspektivet är det fokus på barnets progress. Utav progressen skapas barnets språkliga socialisation. Med andra ord är det språk och kunskapsutvecklingen som är progressen.

6. Metod och Material

Under metod och material kommer läsaren att få kunskap om hur jag utför intervjuerna och varför jag valde dem men också hur jag går till väga. Detta är en empirisk studie där jag har intervjuat personal på tre olika fritidshem där barnen var flerspråkiga. För att förstå lärarnas kunskap om flerspråkiga barn tyckte jag att intervjuer var passande för denna studie. Ahrne & Svensson (2011) menar att intervjuer är den vanligaste metod när det gäller kvalitativa metoder. Med hjälp av intervjuer får jag fram kunskap om området som jag vill göra studien i. Jag vill välja mångkulturella fritidshem, där det finns flerspråkiga barn.

Ahrne och Svensson(2011) förklarar hur etik blir synligt i studier och i det tar vi stöd. Etiska överväganden som jag gjorde i min studie är planeringen inför intervju och observation. Jag kontaktade rektorn som sände ut ett blad till föräldrar om vem jag var och vilket syfte jag hade med att komma till verksamheten. Jag frågar pedagogerna hur de trivdes bäst att bli intervjuade och vilken miljö de känner sig trygga i. Jag var noga med att inte nämna några namn på barn, pedagoger och skola/fritidshem och att respektera eventuella regler som fanns i verksamheten.

Det jag förklarade för pedagogerna var också att de fick välja om de känner sig bekväma med att bli inspelade under intervjuerna. Det jag påpekade också skriftligt och muntligt var att de kunde ångra sig om de så kände att de var obekväma eller dylikt. Jag informerade rektorer och pedagoger att de kunde svara så gott de kunde på mina frågor och kunde avsluta när som helst. Jag ville vara trovärdiga forskare som sätter mig in i projektet, och valde därför välgrundade metoder som har erfarenheter som främjar mitt arbete. Jag vill påpeka att denna studie inte kan dra några generaliserbara slutsatser utan studien utgår endas från vad dessa pedagoger (jag har intervjuat) har sagt. Enligt Stukat (2005) kallar ovanstående för etiska rättigheter det vill säga jag som forskare måste vara medveten om personernas samtyckeskrav.

I boken beskriver Eriksson och Ahrne (2011) att intervjuer kan vara bra för många olika syften. Det finns olika begrepp som boken tar upp. Dessa begrepp talar om vilka former av intervjuer det finns. Här nedan kommer jag att förklara dem. *Ostrukturerade intervjuer, semistrukturerade, lös strukturerade, expert- elit strukturerade, djupintervjuer, etnografiska intervjuer, livshistorieintervjuer och sist har vi fokusgruppsintervjuer.* Genom intervjuer med människor som är aktiva inom någon slags social miljö får man senare fram kunskap om vad som finns i dessa miljöer. Eriksson och Ahrne skriver också om att intervjuer är bra att göra om man inte har kunskap om sin forskning ämne eller helt enkelt inte känner till ämnet.

Det finns olika rad sätt att utföra kvalitativa intervjuer på, det kan röra sig om hur många fasta frågeformuleringar man vill ha. Och sedan kan man också fylla ut med olika öppna frågor i sin intervju. Ordningen för hur man ställer frågorna kan också väljas av den som ställer frågorna. En styrande punkt för intervjuer är standardiserade enkätintervjuer. Det vill säga att den som intervjuar och den som blir intervjuad utför ett samtal, för att den som intervjuar har ett syfte att ta reda på. Inom intervjumodellen är syftet att den som intervjuar ska ställa sina frågor till personen som ska intervjuas och denna persons syfte blir att svara på frågorna. Helst ska intervjuaren inte bli påverkade på något sätt, men inom den kvalitativa intervju

modellen kan det vara mer fritt att fråga följd frågor och dessa följdfrågor kan leda in på andra ämnen vilket är helt okej (ibid).

En annan inriktning av intervjuer (inom kvalitativa intervjuer) kan vara den konstruktivistiska Orienterade intervjun. Utför man intervjun på detta sätt blir syftet att den som intervjuar kan tolka personens svar. Syftet blir här också för den som intervjuar att tolka vad som egentligen sägs mellan raderna.

Det som är bra med intervjuer är att det går snabbt att få sin empiri. Det som kan vara dåligt med endast intervju är att det behövs flera moment som gör intervjun till en helhet till exempel att man skuggar aktörer eller att man observerar miljön aktören befinner sig i och sist kan man också dokumentera, så som logg böcker och egna anteckningar, från film eller minnen som man har från skuggningen eller observationen.

Hermeneutik och fenomenologi hör ihop med hur man tolkar svaren i kvalitativa intervjuer de här inriktningarna vilar på den humanistiska vetenskapen. Stukát påpekar är tolkning och resultat är de viktigaste punkterna inom det kvalitativa synsättet och inte generalisering, förklaring och förutsägning. (Stukát 2005)

Jag valde tre fritidshem i min kommun. En utav dem var min VFU-plats. Dessa skolor valde jag för att jag antog att det fanns mer flerspråkiga barn på just dessa skolor. Sedan frågade jag hur många procent av invandrare som gick på skolan eftersom mitt syfte var att jämföra skolor i segregerade områden. I takt med att mitt val av skolor stämde in bestämde jag mig att göra min undersökning på dessa tre skolor. Jag vill påpeka att detta inte gäller alla skolor, detta är inga generella slutsatser som jag gör i min studie.

6.1 Intervjumetod

Jag kommer beskriva vilken metod jag har valt att utföra under intervjuerna. Det vill säga min process till valet av mina frågor och hur pedagoger och rektorer svarade på frågorna. Varför svaren blev på detta sätt och hur det påverkade mitt resultat.

Jag valde att använda mig av den kvalitativa intervjun. Min metod blev att utföra intervjuer. Detta ville jag göra eftersom mitt syfte var att ta reda på hur pedagoger arbetar med flerspråkiga barn. Till mina intervjuer hade jag färdig uttänkta frågor som jag hade med mig till intervjuerna, frågorna frågade jag några och andra skickade in svar på mina frågor via mejl. Detta gjordes på grund av att jag inte visste hur jag skulle få fram material och pedagogerna var ganska upptagna och en del missuppfattning tillkom. Ahrne & Svensson (2011) menar att intervjuer är den vanligaste metod när det gäller kvalitativa metoder. Med hjälp av intervjuer får jag fram fördjupad kunskap om området som jag vill göra studien i.

Eftersom jag endast hade fem intervjuer och de andra två inte svarade bad jag min förra VFU lärare svara på frågorna, jag sände ut frågorna över mejl åter igen just för att det inte skulle ta lång tid men förstod att resultatet inte skulle bli likadant som om jag spelade in henne. Jag gick in och gjorde det jag skulle (intervjuade) och gick därifrån. Det vill säga jag gjorde inga observationer på barn förutom på min pilotstudie, där jag observera barn.

Det var ingen av de två som jag spelade in som undrade varför jag skulle spela in utan jag förklarade för dem att det var till mig just för att det underlättar intervjuarbetet sedan.

Det jag gjorde efteråt (med de inspelade intervjuerna) var att jag hade frågorna som jag ställde färdigt i ett dokument och fyllde i efter vad personerna sade. På intervjun var jag noga med att tydliggöra vilken fråga som kom näst. Sedan lyssnade jag koncentrerat och skrev ner en transkribering. ”Målet är att få så mycket information man kan för att förstå människors uppfattning och inställning till ett fenomen på ett djupare plan” (Holme & Solvang 1991) (Ognissanti 2013:10).

6.2 Tolkningsmetod

Under tolkningsmetoder kommer läsarna få ett perspektiv på hur jag strukturerade upp mina frågor, till att hur jag utförde metoderna av intervjuerna. Jag skriver också varför mitt resultat blev som det blev och reder ut mina frågor i teman.

Jag började med att se över vilka frågor som var relevanta för mitt ämne. Genom att jag slog upp flerspråkighet i databaser hittade jag andra uppsatser som jag tyckte var relevanta, från dessa uppsatser fick jag en bild av hur mina frågor skulle formuleras. Jag formulerade mina egna frågor och valde ut frågorna efter teman. Tema ett bildades genom frågor som handlar om hur pedagogerna arbetar med flerspråkiga barn på fritids. Tema två handlade om hur pedagogers attityder ställdes till språk. Tema tre handlade om genus och makt utifrån pedagogernas tankesätt och avslutningsvis handlade tema fyra om pedagogernas syn på elevernas lärande och pedagogernas forskningsmedvetenhet. Dessa frågor intresserade mig just för att dagens svenska befolkning är mångkulturell.

Min tanke var att göra en muntlig intervju med alla pedagoger som sade ja till intervjuerna. Det innebar att jag inte fick tag på alla och vissa hade för mycket att göra och hann inte med en intervju. När jag fick mina intervjusvar tillkom det dilemman. Jag blev sjuk och sedan frisk men då hade vissa pedagoger skickat svaren till mig per mejl. Jag blev medveten om att dessa svar inte skulle uppnå bästa kvalité men valde att behålla svaren eftersom pedagogen valde att svara på detta sätt och det är viktigt för mig att inte ändra på ett svar. Detta svar blir också min tolkning om hur pass intresserade och engagerade pedagogerna är i just sådana frågor som jag ställde till dem. Detta är min tolkning men jag kommer aldrig kunna veta riktigt och spekulera kan vi göra hur mycket vi vill.

Mina intervjusvar som jag fick var mycket liknande, först transkriberades intervjuerna till detaljnivå sedan skrevs svaren om, så att frågorna stod längst upp och svaret återberättades. Utav det material jag fick fram skrevs först skolorna som var kopplade till varandra det vill säga, rektorernas och pedagogernas resultat. Först tolkade jag rektorernas resultat och sedan pedagogernas. Rektorer (ledningen) ska ansvara för reglerna och personalen ska följa dem. I vissa fall stämde inte pedagogernas åsikter överens med rektorns svar därför tyckte jag att det skulle bli mer intressant att analysera på detta vis. På detta sätt skapar jag mig själv en tolkning om skolan också.

6.3 Genomförande av intervjuer

Här kommer jag att beskriva utförandet av intervjuerna och var intervjuerna tar plats. Jag beskriver också varför jag träffade personalen och varför jag valde just dessa fritidshem.

Rektor A träffade jag strax efter jag träffade pedagog B och C. Jag hade mejlat om jag fick göra mina intervjuer och på skolan fick jag möjlighet att träffa rektorn så intervjun blev som

ett informellt samtal. Jag var på ett fritidshem där jag intervjuade två fritidspedagoger i en gruppintervju. Jag kallar dem B & C.

Jag satt i fritidshemmets målrum mitt emot de två pedagogerna, de berättade att den ena hade jobbat på fritidshemmet under en dag och den andre under en månad.

Intervjuerna från denna skola gjordes från min pilotstudie alltså kursen vi hade innan vi började skriva på vår examen arbete.

Rektor D träffade jag på en jobbmässa som var på min skola. Där passade jag på att fråga om jag fick göra intervjuer med personal och henne. Vi hade bokat en dag vi hade bestämt att utföra intervjuerna, rektorn var svår att få tag på eftersom hon var sjuk och jag fick pressa ganska mycket för att få till en intervju. Dagar senare blev jag sjuk och skickade frågorna till henne för tidigt, eftersom jag blev frisk nog för att göra intervjun med henne och frågade om hon fortfarande var villig att träffas. Genom hennes handling tolkade jag det som att hon bara ville få detta överstökad efter som hon skicka svaren när jag frågade om hon fortfarande ville träffas.

På skolan träffade jag pedagog E och utförde min intervju. Jag var där i tid men pedagogen skulle ha kaffe och prata med andra så det gav mig inget seröst intryck. Vi satt i ett litet arbetsrum som hon delade med en kollega som jag skulle intervjuat men hade allt för mycket att göra. Min handledare sade till mig att intervjuerna skulle gå på 30-40 minuter, denna intervju gick på 12 minuter. Svaren och attityden var så enformiga och likadana från pedagogen. Det fick mig att tveka på mina frågor, vissa frågor var tydliga följd frågor men jag vet inte riktigt om intervjun var en situation som var stressad och obekvämlig.

Pedagog F känner jag sedan tidigare eftersom det är en lärare från min VFU skola. Jag tog kontakt med henne genom mejl och fick mina svar snabbt eftersom jag kände att jag behövde fler intervjuer blev denna hastig.

Två av intervjuerna utfördes på nordöstra delen av min kommun de andra två utfördes i västra delen av min kommun. A, B och C är på samma skola/fritidshem och D och E är på samma skola/fritidshem F är i samma område som D och E men på ett annat fritidshem.

Jag var på ett fritidshem där jag intervjuade två fritidspedagoger i en gruppintervju. Jag kallar dem B & C. Jag satt i fritidshemmets målrum mitt emot de två pedagogerna, C berättade att han hade jobbat på fritidshemmet under en dag och B under en månad. Enligt pedagog B har 99 procent invandrare på skolan. Jag fick bra kontakt men dagen innan var jag på fritidshemmet för att se mig omkring och pedagogen sade då att han skulle "träna" och läsa delar av läroplanen så att han kunde ge mig bra svar till intervjun. Pedagogerna var trevliga och positiva. Svaren kändes genuina och bra. Ena pedagogen pratade tyst så vissa frågor var lite svåra att uppfatta (på inspelningen) men det löste sig till slut.

Några dagar efteråt stötte jag på rektorn (A) och hon frågade mig hur allt hade gått. Jag passade på att ställa korta frågor till henne, det blev mer som en informell intervju eftersom jag varken skrev ner eller spela in det hon sade. Det var lite svårt att komma ihåg precis allt hon svarade därför är den "intervjun" kort.

Rektor D och pedagog E tog jag kontakt med för en intervju. Jag hade väldigt svårt med att få kontakt med dem och kände mig pressad. Jag sände ut meddelande över mejl och fick endast 2 svar av fyra. Rektorn sände dessutom sina svar till mig över mejl och jag känner att det blev

mer som en enkät som blev svarad på. E spelade jag in på min mobiltelefon.

7. Resultat

7.1 Resultatredovisning

I det här avsnittet redovisar jag mina resultat. Jag redovisar intervjufrågorna och intervju svaren. Först redovisar jag intervjun med rektor (a), därefter en intervju med (b) och (c), som intervjuades tillsammans. Därefter redovisas i tur och ordning intervjuerna med pedagog (d), (e) och (f).

Intervju med: Rektor (A)

Jag hade ett informellt samtal med rektorn och jag frågade om det fanns några uttalade regler på fritidshemmet. Det hon svarade var att hon vet att elever med ett annat språk än svenska får modersmålet hemma och pratar t.ex. arabiska, med mamma. Det är för lite svenska de får träna på. Dessutom tyckte hon att det var bra att de inte pratade sitt modersmål på fritids utan det skulle helt enkelt vara så mycket svenska så möjligt.

Intervju med pedagog (B) och (C)

Jag frågade vilka språk som får användas i den fria leken på detta fritidshem och om det fanns några uttalade regler. Pedagog B började förklara att om de hade en gemensam samling då skulle det bara vara svenska språket som eleverna skulle prata. Men så fort den fria leken var i gång berättar pedagogen att eleverna får använda vad de känner att de behöver. Det kunde hända att barnen, säger hemlisar bara för att retas, och det är pedagogerna noga med att avbryta så det inte sker konflikter. Pedagogen förklarar att på verksamheten använder vi inte olika språk. Men bara när de leker fritt får de använda vilket språk de vill.

Pedagogerna förklarade att de kunde hålla koll på om eleverna säger hemlisar då det alltid är någon elev som kommer och säger; de pratar på sitt språk och säger dumma grejer, det är alltid flera barn som är med som hör och som pratar samma språk, och oftast säger de ifrån till pedagoger eller till eleverna själva.

På frågan om vad det pratas för språk på fritidshemmet svarar B att språken är: somaliska och arabiska, men att det sedan finns flera, andra språk så som syriska, många fler afrikanska språk, gambiska. C brukar höra Swahili också.

När det gäller pedagogernas syn på barnens användande av olika språk och pedagogens egen inställning till detta menar pedagog B att det är mycket bra. ”Det är super!” Han berättar för mig att ”det finns ju forskning som säger att ju fler språk de kan desto lättare kan de lära sig andra grejer.”

Jag berättar om mina erfarenheter av en pedagogs negativa inställning till flerspråkighet och att barnen på det fritidshemmet/de barns som denna pedagog arbetar med inte fått använda sina modersmål. B: Förklarar att den äldre generationen av fritidspedagoger kan vara sådana, han säger också att de yngre pedagogerna ser på det helt från ett annat perspektiv. ”De äldre pedagogerna som kan vara 50+ kan säga: ja nä, jag vill att ni pratar svenska nu, inte era hemspråk.” Pedagogerna och jag kom fram till att denna diskussion handlar om generationsväxling.

Jag ställer frågan till pedagog B och C hur de ser på fina och fula språk. Till exempel, är det skillnad i attityder från pedagogers sida? B svarar enkelt att han aldrig har tänkt på det sättet och vi lämnar frågan för att gå vidare.

På frågan om pedagogerna har mött olika syner på det flerspråkiga användandet i verksamheten berättar B att i detta område som han jobbade i var det folkslaget romer som behandlats illa. Han menar inte själva språket men själva folkslaget. Andra invandrar grupper gadda ihop sig mot romerna och det var ingen alls bra stämning runt om kring. Det kunde handla om barn som skulle slåss på grund av föräldrarna som var osams med mera. På denna verksamhet upplevde han att det inte alls var så.

C: berättar att småorter där han mest har jobbat på där var språket som man har haft tidigare en tillgång, tvärt om det ska jobbas bort. Vi kommer in på frågan som jag ville få svar på tidigare och C berättar att vissa språk är då finare än andra tai, det jobbar man bort. Men en annan elev hans pappa pratade persiska, det var helt okej.

Hur ser ni på, fina och fula språk? Till exempel, är det skillnad i attityder från pedagogers sida?

Jag undrar varför det är så och på det svarar C att han tror det har med familjesituationen och att göra, han förklarar att beroende på om det är nyanlända, eller om familjen ska flytta ifrån Sverige i gen. Beroende på vilken användning man får för vissa språk.

B ger ett exempel: Thailändska, kvinnan har kommit hit med en svensk man. Medan en man från Iran, hans föräldrar kan vara välutbildade. Vi diskuterar att det är jätte mycket fördomar.

Jag undrar om det finns det skillnad på tjejer och killar när de pratar. B svarar nej. Men fortsätter att förklara att hans uppfattning är att tjejer lär sig mycket snabbare, och då är det okej för dem att prata sitt språk. På skolan är det 98 procent invandrare och i nästan varje klass är det väldigt få vita elever, säger B. På lektioner pratar de bara svenska och språket det tar eleverna med sig ut på rasterna.

På frågan om de uppmuntrar barnen till att prata sitt eget språk och hur gör de det i sådana fall svarar B att han inte vet om han gör det uttalat och C instämmer men ska han lära sig något så frågar han eleverna först vad det heter på deras språk och sedan tar de det tillsammans på svenska. Men i lärsituationer vill pedagogerna utnyttja elevernas språk.

Sedan talar vi om hur makt ser ut i verksamheten? B berättar om exkludering och inkludering sker på verksamheten, de elever som talar samma språk, leker bara med varandra, de tittar på varandra och signalerar med kroppsspråket om andra elever får vara med i deras grupp på rasterna. Detta är lågstadiet som C arbetat mest med. C berättar kort att eleverna "fintar" bort dem som inte kan lika bra svenska. Då undrar jag hur man arbetar bort det. B säger att språkperspektivet inte är relevant här för alla vara med och leka, men att sedan försöka ta situationen vidare därifrån. B säger att när de är små vill eleverna lära sig tillsammans, men i tvåan trean börjar eleverna att dela upp sig. Det kan bero på språket och att "vi" leker tillsammans. Identitetssökande kan det också vara i detta fall.

Jag undrar vad föräldrarna säger. Pedagogen förklarar att det är väldigt olika, beroende på hur länge vårdnadshavaren har varit i Sverige, de nyanlända kan inte svenska då får barnen översätta. Vi pratar om detta. B tycker att det kan gynna eleven att översätta. Utvecklingen

kan bidra till att tänka helt annorlunda när man översätter, detta kan vara bra för att lära sig att tänka på olika sätt, alla språk har olika perspektiv.

Jag undrar om man kan se skillnaden mellan inläring på flerspråkiga barn vs. enspråkiga. B svarar att skillnaden finns konsekvensen blir att förhållandet försvinner mellan fritidspedagog och föräldrar och att detta måste arbetas mer på. Pedagog B pratar om att som pedagog talar man alltid med föräldern, och är det något så översätter barnen till deras modersmål. Föräldrakontakten brister för att föräldern har ansvaret i slutändan. Man tycker att det är viktigt alla ska kunna språket där man bor, men att i början är barnen en läkt till samhället. Det är många nyanlända på verksamheten. En elev som går på fritids har varit i Sverige i fem månader eleven kan nästan helt flytande svenska. Eleverna måste gå minst en månad i förberedelseklass, klassen får de på sitt eget modersmål.

Då undrar jag hur detta fungerar på fritids. B berättar att pedagoger måste kommunicera på andra sätt, med kroppsspråket eller måla något, man kan aldrig göra sig förstådd. I pads är en bra metod tycker han, det finns även hur många bra appar som helst.

Används det på skolan, undrar jag då.

Pedagog B vet inte, han är ganska ny och har bara jobbat där en månad.

Intervju med pedagog (D)

Jag frågar vilka språk som får användas på detta fritidshem.

Pedagog D säger att alla elever skall tränas i svenska. När studiehandledaren är med kod växlas det. Eftersom alla ska känna sig delaktiga och inga kränkningar ska ske eller exkludering så använder eleverna Svenska. När nyanlända kommer talas det en del andra språk men det är under en kort introduktion, små barn lär sig enkel svenska på ett par månader

Finns det några uttalade regler, undrar jag. Reglerna är att alla elever ska förstå, därför talar verksamheten på svenska så långt som möjligt. Detta gäller självklart inte helt nyanlända Eleverna har många olika modersmål ca 35 stycken.

Hur ser ni på deras användande av olika språk, vad har ni själva för inställning, frågar jag. Verksamheten har modersmålsundervisningen och studiehandledningen som är ett tillfälle för att träna modersmålet i första hand med den interkulturella pedagogiken gör att verksamheten till exempel delar med sig och jämför vad saker heter på olika språk etc, säger D.

Sedan undrar jag hur de ser på, fina och fula språk. Till exempel, är det skillnad i attityder från pedagogers sida? Det finns inga fula språk svarar rektorn och utvecklar inte vidare.

Jag frågar om de har några egna erfarenheter av hur olika språk kan behandlas olika?
”Nej verkligen inte” svarar hon och lämnar frågan.

Har ni mött olika syner på flerspråkighet i fritidshemmet, undra jag. Återigen svarar rektorn nej verkligen inte, men också att verksamheten bara har invandrare på skolan alltså inga svenska barn.

Finns det skillnad på tjejer och killar när de pratar olika språk eller lika språk, frågar jag. På denna fråga fick jag ett klart nej och rektorn utvecklar inte vidare.

Vi pratar om ifall de uppmuntrar barnen till att prata sitt eget språk och hur de gör det i sådana fall. Rektorn svarar att personal inte uppmuntrar till att prata deras modersmål i verksamheten. Hon säger att så länge eleverna inte behärskar svenska ligger allt fokus på att de ska lära sig svenska.

Har de tänkt hur makt ser ut på fritidshemmet? Mellan pedagoger och barn och barn emellan. ”Ja” svarar hon men utvecklar inte vidare. Kan man arbeta bort sådant då, undrar jag. Hon svarar att genom stark elevinflytande arbetar de bort detta.

Jag frågar om de kan se skillnaden mellan inläring på flerspråkiga barn vs. enspråkiga. Skillnader finns, men detta beror på hur länge familjen har bott i Sverige. Studiehandledning, modersmålsundervisning, interkulturell pedagogik används för att främja flerspråkighet på verksamheten.

Till sist frågar jag om de är medvetna om att det finns forskning som säger att modersmål främjar utvecklingen i det svenska språket. Rektorn svarar ja och att nästan alla elever på skolan läser modersmål

Intervju med pedagog (E)

Vilka språk får användas på detta fritidshem är första frågan vi diskuterar. Pedagogen förstår inte vad jag menar jag förklarar om det är mer än Svenska som får användas i verksamheten. Hon berättar att alla språk får användas. Men personalen vill att alla pratar svenska och lär sig svenska så alla barn ska förstå. Sedan har de vi många nyanlända i verksamheten och de eleverna får tala sitt språk, så att personalen kan hjälpas åt att förklara för varandra.

Sedan frågar jag om det finns några regler? Det är mer det, att eleverna ska prata svenska, så att alla förstår, säger pedagogen. Har de någon som har kommit ny och inte pratar svenska så måste personalen hitta någon som talar detta språk som kan översätta. Hon förstår att eleverna pratar till exempel arabiska med sina kompisar när de är nyanlända. Men sen när de kan svenska då ska det vara svenska så att alla förstår.

Vad pratas det för olika språk på fritidshemmet, frågar jag. Verksamheten har många språk, arabiska, persiska, somaliska. Det finns hur mycket som helst.

När jag undrar över hur de ser på användning av olika språk ber pedagogen mig att förklara lite till. Om barnen använder sitt språk i mellan sig, på raster i matkön hur ser du på det? Hon berättar att det där det lätt sker missförstånd om eleverna inte håller sig till språk som alla kan.

Då undrar jag om det alltså är bäst att de talar svenska? Barnen tränar hela tiden hon ger ett exempel ”sitter några och pratar ett språk och en annan elev sitter bredvid som inte kan det språket i bamba det blir ju jätte ohövligt”, svarar hon. Men hon tycker att det är en resurs att ha flera språk, när verksamheten får nyanlända hjälpas personalen åt med språket. De har elever som kanske kan somaliska som kan hjälpa till när någon kommer ny. För att lära dig svenska behöver individen ha svenska för att komma in i det, det är svenska eleverna ska prata.

Lärarna här är de blandade? frågar jag.

Hon förstår inte vad jag menar så jag får förklara: Det finns svenska och utländska lärare här? Jag tänker om det finns olika lärare med olika språk kan de ta hjälp av att se till så det inte blir missförstånd? Hon berättar att personalen tar hjälp av lärare som har flera språk. Men sen har inte lärare alltid möjlighet att vara där. Det är viktigt att det är lärare som kan språket om personal ska förklara. Men personalen tar hjälp av elever också. Hon säger att elever också lära sig svenska och det ger de möjlighet att träna.

Hur ser ni på, fina och fula språk, undrar jag. Till exempel, är det skillnad i attityder från pedagogers sida?

Hon fråga mig vad fula språk innebär? Hon vet inte och förstår dessa termer. För henne finns inga fula språk. Jag föreslår att arabiska kan ha högre status än t.ex. somaliska.

”Jaha!? Nä inte så, jag har ingen uppfattning om något sådant av den inställningen över huvud taget. Jag har aldrig tänkt på det och diskussionen har aldrig kommit upp.” Har du några egna erfarenheter av hur olika språk kan behandlas olika, frågar jag.

Svaret var nej.

Finns det skillnad på tjejer och killar när de pratar olika språk eller lika språk, frågar jag. Nej..., nej, nej säger hon, hon känner inte igen detta på något sätt.

Jag undrar om de uppmuntrar ni barnen till att prata sitt eget språk och hur gör ni det i sådana fall. På denna verksamhet uppmuntrar personal inte eleverna att prata deras egna modersmål. Hon berättar att deras egna språk får eleverna så pass mycket hemma ändå men att det finns modersmål, och att verksamheten har studiehandledning. Åter igen svarar hon att personalen uppmuntrar eleverna till svenska och peppar dem att prata svenska.

Sedan talar vi om hur studiehandledning och modersmål fungerar. Eleverna kommer till skolan, då har de modersmål och det ligger på fredag morgon sedan börjar skolan, under skoltid har eleverna studiehandledning i samarbete med klassläraren och pedagogerna ser till att man ser vad man behövs hjälp med. Då är det en pedagog, undrar jag. Studiehandledaren kan vara med i klassrummet. Och studiehandledaren kan det språket, frågar jag, Ja, svarar hon en Studieledare med olika språk då.

Har ni tänkt hur makt ser ut på fritidshemmet är nästa fråga. Mellan pedagoger och barn och barn emellan, säger hon och ber mig utveckla. Har ni tänkt på hur maktstrukturer ser ut mellan pedagoger och barn språkligt, säger jag då. Nej, svarar hon och utvecklar inte frågan vidare. Hur arbetar man bort sådant då, säger jag.

Detta visste hon inte eftersom hon inte har tänkt på det.

Kan ni se skillnaden mellan inläring på flerspråkiga barn vs. enspråkiga? frågar jag.

Hon frågar mig vad för typ av skillnader jag tänker på? Språkliga skillnader, svara jag eller allt hänger ju ihop med språket. Hon tycker att det är ju viktigt att göra sig förstådd, kan eleverna inte göra sig förstådd med språket, så är det lätt att du tar till med våld. Är det mycket våld här, undrar jag när hon tar upp det. Det händer, säger hon Men det är sådant verksamheten vill jobba bort. I en sådan situation ser man skillnad ofta om eleverna har lärt sig språket mer. Jag undrar hur de jobbar med det. ”Det dagliga hela tiden, konflikthantering.” Det personalen vill göra är att stärka språket i allt de gör. Från idrotten till att när eleverna äter i bamba. Och det är detta de vill jobba och utveckla hela tiden. Men det är inte alla som knuffas och slås när man inte förstår men det är lätt att det uppstår missförstånd på grund av att eleverna inte har språket. Konsekvenserna sker för att eleverna inte kan

förklara själv vad de menar eller förstår inte vad någon säger. Men det tillhör pedagogernas jobb som de ständigt jobbar med.

Vilka metoder används för att främja flerspråkighet på skolan, frågar jag. Det har vi gått igenom, studiehandledning och modersmål, säger hon.

Är ni medvetna om att det finns forskning som säger att modersmål främjar utvecklingen i det svenska språket frågar jag till sist. ”Det har jag för mig att du behöver ditt modersmål för att främja ett språk, så det vet jag att det finns visst.”

Intervju med (F)

Min första fråga är: Vilka språk får användas på detta fritidshem?

Barnen på fritids får använda vilket språk de vill. Det finns inga regler för det. Men om de säger saker som inte är bra till varandra på det egna språket då ber personalen eleverna att prata svenska för att undvika detta.

Vad pratas det för olika språk på fritidshemmet, undrar jag. För det mesta pratas det svenska, arabiska, kurdiska på verksamheten, svarar F. Hur ser ni på deras användande av olika språk, vad har ni själva för inställning? Pedagogen tycker det är berikande med olika språk.

Hur ser ni på, fina och fula språk? Till exempel, är det skillnad i attityder från pedagogers sida? undrar jag Hon säger att det finns inga fula eller fina språk. Pedagogen har inte märkt att andra pedagoger har haft olika attityder till olika språk. Jag undrar om hon har några egna erfarenheter av hur olika språk kan behandlas olika? Hon tycker inte att deras fritids behandlar språk olika.

Har de mött olika syner på flerspråkighet i fritidshemmet?

Det har hon gjort, en del pedagoger på några fritids vill att barnen bara ska prata svenska. De tycker inte att de är bra att barnen pratar olika språk.

Jag frågar om det är någon skillnad på tjejer och killar när de pratar olika språk eller lika språk? Hon har inte märkt någon skillnad på olika syner på tjejers och killars språk.

Sedan pratar vi om ifall de uppmuntrar barnen till att prata sitt eget språk och hur de gör det i sådana fall? Hon förklarar att personalen inte gör något speciellt för att uppmuntra elever till att prata sitt modersmål på verksamheten. Men barnen får prata sitt språk så mycket de vill.

Har de tänkt hur makt ser ut på fritidshemmet? Mellan pedagoger och barn och barn emellan. Verksamheten vill ha en bra kommunikation mellan barn och vuxna och vuxen till vuxen. Det gör att man får ett bra samarbete och får bort maktstrukturer, säger hon. Hur arbetar man bort sådant då, frågar jag då. Personalen jobbar med kommunikation för att få ett bra samarbete, säger hon.

Kan de se skillnaden mellan inläring på flerspråkiga barn vs. enspråkiga? Barnen som kan sitt modersmål har lättare att lära sig svenska, säger hon.

Vilka metoder används för att främja flerspråkighet på skolan, undrar jag. På denna verksamhet får eleverna möjlighet till att låna böcker på olika språk, personalen har

modersmålsundervisning, sedan räknar eller sjunger personal och elever sånger på olika språk, berättar hon.

Är ni medvetna om att det finns forskning som säger att modersmål främjar utvecklingen i det svenska språket är min sista fråga.

”Ja det är jag medveten om.”

8. Resultatanalys

I den här analysen jämför jag pedagogernas svar på mina frågor (som jag redovisade i förra kapitlet) med forskningen (som jag redovisade i forskningsöversikten). Jag analyserar svaren utifrån fyra teman: första temat är fritidshemmets språkpolicy (uttalad eller outtalad), andra temat är flerspråkighet som något positivt (en resurs för eleverna och fritidshemmet) och tredje temat är språk i relation till makt och genus. Sista temat handlar om ifall pedagogerna använder forskningen om flerspråkighet i sin pedagogik.

8.1 Fritidshemmets språkpolicy

Alla verksamheterna var mycket mångkulturella och på två utav tre skolor var, enligt en av pedagogerna, 99 % av eleverna invandrare. Alla tre skolor erbjuder modersmålsundervisning för eleverna. Jämför vi med styrdokumentet, och vad styrdokumentet säger, talar Lpfö (98) om att ”förskolan ska bidra att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål (98:145).” Modersmålsundervisningen var ofta på morgonen och var inte på ett bra tillfälle för att eleverna skulle kunna vara med. Forskning visar att modersmål sjunker på grund av att timmarna inte räcker till. Hyltenstam (1996) menar att om barnet av någon anledning avbryts av att fortsätta att underhålla sitt modersmål blir det svårare för individen att utveckla andra språk.

Utanför modersmålsundervisningen, var alla tre skolor mycket tydliga med att alla språk får användas på deras fritidshem. Både rektorer och pedagoger tycker att barnen får för lite övning i svenska:

Rektor (A):

”Det är för lite svenska de får träna på. Dessutom tyckte hon att det var bra att de inte pratade sitt modersmål på fritids utan det skulle helt enkelt vara så mycket svenska så möjligt.”

Rektor (D) sade att: personal inte uppmuntrar till att prata deras modersmål i verksamheten.

”Hon säger att så länge eleverna inte behärskar svenska ligger allt fokus på att de ska lära sig svenska.”

Pedagog (E):

”På denna verksamhet uppmuntrar personal inte eleverna att prata deras egna modersmål”.

Hon berättar att deras egna språk får eleverna så pass mycket hemma ändå men att det finns modersmål, och att verksamheten har studiehandledning.

Pedagog E berättar att de inte uppmuntrar eleverna till att prata sitt modersmål eftersom de får detta tillräckligt hemma. Det intressanta i detta är att Skolverket (2013) menar att forskning påpekar att modersmålet behövs för att främja svenskan. Underhålls inte båda språken blir det

ena språket sämre och det andra språket förbättrat och eleverna förlorar ett av sina språk.

Ett annat skäl till att pedagogerna inte ville att barnen skulle prata sina modersmål var att pedagogerna var rädda för att det skulle ske kränkningar på deras modersmål. Detta hände ofta på raster och på fritids, därför ville alla tre skolor att eleverna endast ska tala svenska i verksamheten.

Pedagog E:

”Det är ju viktigt att göra sig förstådd, kan eleverna inte göra sig förstådd med språket, så är det lätt att du tar till med våld.

Är det mycket våld här?

”Det händer. Men det är sådant verksamheten vill jobba bort. I en sådan situation ser man skillnad ofta om eleverna har lärt sig språket mer.”

Det finns alltså dubbla budskap bland pedagogerna. De säger att det är bra att barnen pratar olika språk, men i vardagen tycker de att barnen måste prata mer svenska. Pedagog E säger till och med att barnen blir lugnare av att kunna mera svenska. Håkansson (2003) berättar om hur man redan på 1970-talet började vilja stödja svenskan hos elever med andra modersmål. Eftersom man så länge har fokuserat på svenskans betydelse kan det vara så att detta har lett till att man har glömt att modersmålet också är viktigt. Det är möjligt att det har hänt utan att man har velat diskriminera elever med annan språkbakgrund. Detta blir också ett större problem, eftersom barn enligt Håkansson 2000 inte längre läser modersmål lika mycket i skolan. Då får barnen inte alls möjlighet att använda sitt modersmål i skolsammanhang och de kan förlora sina kunskaper i det språket. Enligt Lindberg (2006) är det också viktigt att barnen får använda båda sina språk, eftersom det ena språket stöttar det andra. Om barnen inte får tala sitt modersmål på fritids, får all undervisning på svenska i skolan och inte är med i modersmålsundervisning får de inte alls öva på sitt modersmål och det kan leda till att de blir sämre på att tala svenska. Det finns alltså en risk att de blir sämre på svenska av att inte få tala sitt modersmål på fritids, tvärt om mot vad pedagogerna menar.

8.2 Språk, makt och genus

Jag ställde frågor till pedagogerna om hur de tänkte om det var mer okej för flickor att använda sitt modersmål än för pojkar och om det var något modersmål som anses som ”finare” eller ”fulare” än något annat. Med detta menar jag att fina eller fula språk är kopplade till status och makt. Konflikter sker, fördomar finns av både personal och barn. Ett exempel kan vara att somaliers språk är ”fulare” än syriska, detta kan vara kopplat till normer. Status har med värderingar att göra och är där med inte kopplat till språket. Man brukar tala om att ett språk är bättre än det andra men forskning visar på att alla språk är uppbyggda på samma komplexa sätt. (Hyltensam, 1991).

Alla pedagoger reagerade på min fråga om ”fina och fula” språk. Vissa förstod frågan och andra inte. Pedagog E berättar att hon aldrig har tänkt i de banorna förut om ett språk har mer status än ett annat. Hon känner inte igen frågan om genus, att det skulle kunna förkomma att lärare tycker det är mer godtagande att en tjej pratar modersmålet än att en kille gör det. Att man tycker att ett språk är ”fint” eller fult har inte med språket i sig att göra, utan med de attityder som man fått tidigare Wellros (1998).

Pedagog (C) berättar att: ”vissa språk är då finare än andra tai, det jobbar man bort. Men en annan elev hans pappa pratade persiska, det var helt okej”.

Pedagog C tror det har med familjesituationen och att göra, han förklarar att beroende på om det är nyanlända, eller om familjen ska flytta ifrån Sverige i gen. Beroende på vilken användning man får för vissa språk. Pedagog B Ger ett exempel Thailändska, kvinnan har kommit hit med en svensk man. Medan en man från Iran, hans föräldrar kan vara välutbildade. Vi diskuterar att det är jätte mycket fördomar.

Ser vi på resultatet av frågor av genus och makt var det två skolor av tre som förstod och har stött på dessa frågor innan. Skola D och E som är samma skola, hade svårt att förstå vad det skulle innebära och varför det skulle vara på det viset. De andra pedagogerna var lite yngre och var mer insatta i genus frågor och förstod vad det rörde sig om.

8.3. Flerspråkighet som resurs

När jag har pratat med pedagogerna är det tydligast att de tycker att barnen ska prata svenska på fritids. Men ibland tar de också upp att det är bra att barnen kan flera språk t.ex. så att de kan hjälpa varandra på sitt modersmål.

Två utav tre skolor säger att pedagogerna utnyttjar barnens språk genom att till exempel sjunga, räkna med mera på olika språk. Ett annat fritidshem talar om att flerspråkighet utnyttjas när barnen ska lära sig nya ord förslaget var att arbeta med ipad. Att jobba med översättning så att eleven kan återkoppla till sitt eget språk var viktigt för pedagog B och C men för deras rektor (A) var detta inget som hon ville lyfta upp i fritidshemmet.

Pedagog E: ”sitter några och pratar ett språk och en annan elev sitter bredvid som inte kan det språket i bamba det blir ju jätte ohövligt.”

Men hon tycker att det är en resurs att ha flera språk, när verksamheten får nyanlända hjälpas personalen åt med språket. De har elever som kanske kan somaliska som kan hjälpa till när någon kommer ny. För att lära dig svenska behöver individen ha svenska för att komma in i det, det är svenska eleverna ska prata.

I svenska som andraspråk behandlar Axelsson (2004) ett område som är känsligt. Hon tar upp systematiska kränkningar som sker. Utan att pedagoger tänker på det så förstärker pedagogerna maktförhållanden som redan finns i ett kulturellt klassrum. Det vi kan se i ovanstående intervju är att pedagog E inte har tillräckligt med kunskap för att ge barnen den respekt och hänsyn de behöver.

Axelsson (2004) menar att respekten sker när pedagogen har kunskap och när pedagogen har ett jämlikt klassrum för alla barnen men respekten sker också när hon tillåter barnen få uttrycka sig på de sätt de vill eller kan. Pedagog E respekterar barnens modersmål, men är också lite osäker på om det är bra för barnen att använda modersmålet, eftersom hon tycker att de måste öva svenska.

8.4 En medveten språkpedagogik?

I mina samtal med pedagogerna har jag i slutet tagit upp frågor om hur de tänker på forskning i förhållande till deras egen undervisning.

I dessa frågor kan vi se att både personalen och rektorerna visar att de inte är intresserade av att säga vilka metoder de använder. I utav två skolor säger att fokus ligger på att samarbeta med varandra inom arbetslaget för att främja flerspråkigheten på skolan genom aktiviteter av läsning, språk, sång med mera. Pedagog F säger också att hon kan se att skillnaden mellan enspråkiga och flerspråkiga resulteras i att barnet talar bättre svenska. På skola E ses språkliga skillnader genom våld.

Thomas och Loxley (2001) påpekar för att skapa ett tryggt klassrum måste pedagogen lita på sina kunskaper (se sidan 8). Det viktiga är, hur pedagogerna förstår begreppet flerspråkighet men också hur pedagogerna använder flerspråkighet i klassrummet.

Ladberg (2003) talar om pedagogiska hörnstenar. En av dessa måste vara språket och att pedagogen har en medveten pedagogik kring språk. Om man skall skapa ett situation i klassrummet där alla elever vågar prata och kan utvecklas på sina språk kan man hänvisa till Cummins (1986). Han betonar vikten av trygghet och att få öva sig på det språk man kan i klassrummet.

Att acceptera kulturella skillnader mellan barnen och mellan barnen och lärarna är också viktigt, som Obondo (1999) skriver. För att skapa ett tryggt klassrum måste barnen känna att deras bakgrund är accepterad. Ett sätt att som pedagog visa det är att visa att barnets språk, som hänger ihop med kulturen är accepterat.

I ett experiment i Ghana visade det sig att en skola som tillät flera språk också fick högre status (Grosjean 1982), se sidan 4. Den svenska skolan skulle kanske också kunna få högre status och kännas viktig för fler elever om pedagogerna uppmuntrade eleverna att använda alla sina språk.

9. Diskussion

I den här diskussionen lyfter jag fram några av de viktigaste sakerna som mina intervjuer och min analys gav.

Det som alla intervjuer har gemensamt är att pedagoger inte vill att det sker kränkningar när det talas ett annat språk. Det jag tolkar det som att det är det enda skälet till att pedagogerna inte vill att barnen pratar sitt modersmål. Jag är mycket förvånad att utbildade lärare inte har en tanke om att språket är kopplat till den sociala aspekten och istället jobbar på att lära känna sina elevers bakgrund, t.ex. lär känna deras vårdnadshavare. Skolverket (2011) visar att ett sätt att lära sig prata bättre svenska är att förknippa svenska begrepp med modersmålsbegrepp. Tidigare forskning visar (Lindberg 2000, Håkansson 2000) att modersmålet är viktigt för att man skall lära sig både svenska och andra ämnen.

I alla intervjuer ställer jag frågan: är ni medvetna att modersmål främjar det svenska språket? Alla svarar ja men utvecklar inte varför skolan/fritidshemmet jobbar som de gör. Trots att det finns forskning som jag lyfter på sid 2 menar skolverket (2011) som leder dem i rätt riktning våra lagar och regler säger att detta är bäst för barnen så ser jag en intressant förbindelse mellan vissa av dessa pedagoger/rektorer och Sveriges historia. Det jag ser är att pedagogerna är snabba med att föredra det svenska samhället inom det svenska fritidshemmet (även om vissa säger att andra språk än svenska är en resurs). Forskningen visar att det är viktigt att visa tolerans mot andra kulturer och språk i klassrummet (Cummins 1986).

Pedagogerna verkar inse att det finns skillnader mellan olika invandrarspråk. Vissa språk har högre status än andra (se Wellros 1998). Jag är inte säker på att pedagogerna hade varit lika kritiska till att barnen använder sina modersmål om de hade talat språk med högre status, t.ex. engelska. Som jag skrev tidigare på sidan 4 pratar Hyltestam (1991) om att skillnaden ligger i värderingar och inte i språket.

Det är också tydligt för mig att den yngre pedagogen är mer öppen för barnens modersmål än de äldre pedagogerna. Det kan bero på en generationsskillnad, eller att den unga pedagogen har studerat nyligen. Om de äldre pedagogerna kom i kontakt med mer ny forskning hade de kanske tagit upp andra saker i intervjuerna.

Jag undrar vilket perspektiv/teori dessa pedagoger går efter och varför pedagogerna inte arbetar med det de har det vill säga mångkulturella barn. För de pedagoger som tycker forskningen är positiv undrar jag varför de inte vågar lyfta upp det ännu mer. Kommunikation är nyckeln till framgång och våra pedagoger måste kunna ge en rättvis bild för våra barn. Det vill säga vi pedagoger måste kunna ge våra barn kunskap om kunskap. Dels måste pedagogerna skaffa sig ”rätt” kunskap. Med rätt kunskap menar jag att pedagoger inte kan sprida kunskap till barnen om pedagogerna inte själva har relevant kunskap).

Holmegaard (1999) pratar om att kunskapen ska ligga hos pedagogerna. Pedagogerna måste vara medvetna hur barn fungerar i en grupp och hur dessa barn uppnår utvecklingen i en grupp. Vygotskij (2012) menar på att utveckling hos barn sker i grupper, det handlar om samspelet, att ge och ta är relevant menar Vygotskij. Inom våra klassrum kan olika metoder prövas för att vad som passar barnen och vad barnen utvecklas av. En metod kan vara att jobba ämnesöverskridande och faktiskt dra nytta av barnens egna språk om det så är i redovisningsformer eller liknade spelar inte roll. Det som spelar roll är att barnen får igång sitt vokabulär på sitt modersmål men också själva tänket så att svenskan kan jämföras med modersmålet på detta sätt kan barnen enklare relatera till begrepp och liknande.

I min studie märker jag också att jag inte ställer så pass många följdfrågor som jag skulle gjort. Detta gör att mitt resultat på intervjufrågor inte blir brett nog. I min pilotstudie var jag mycket mer precisare och fick fram mycket mer svar från pedagogerna. Jag ser sedan också att jag har lagt till vissa följdfrågor beroende personer. Jag har valt medvetet att inte ta bort utan att ha intervjuerna som de är (ibid).

Arbetsättet på skolorna måste utvecklas hos pedagogerna. Det vill säga att pedagogerna måste arbeta med det de har och använda sig av arbetsätt som inkluderar barnens förutsättningar. Tittar vi på forskningen, så talar Ladberg (2003) om att attityder visas genom språkinlärning, kroppsspråk, ton, sammanhang, beteende. Vygotskijs (2012) menar att lärande börjar som en social aktivitet och den aktiviteten måste vara trygg och inte full med negativa attityder till barnens språk och därmed deras bakgrund.

10. Slutsatser

Jag har kommit fram till följande slutsatser:

Alla pedagoger och rektorer som jag har talat med för den här undersökningen är medvetna om att flerspråkighet är viktigt och att man skall uppmuntra barnen att prata sitt modersmål. Men i den praktiska undervisningen använder de bara svenska och vill att barnen skall tala bara svenska. Modersmålet uppmuntras inte heller i modersmålsundervisningen, eftersom de lektionerna ligger på tider som inte passar barnen så bra.

Alla barnen är flerspråkiga. Det är en resurs (Obondo & Benckert 1999). Vid något tillfälle nämner en pedagog att det är bra att de kan hjälpa varandra på modersmålet, men annars ser de inte flerspråkigheten som något positivt.

Pedagogerna verkar inte så ofta tänka på att det kan finnas maktrelationer knuta till språk (se avsnitt 4.3 och Axelsson (2004) och Cummins (1986)). Pedagogerna nämner att vissa språk är finare än andra (persiska är finare än thai, säger en lärare). Ingen säger något om att svenska har en starkare ställning än invandrarspråken i Sverige och man kan behöva arbeta med det i undervisningen.

Mina sista frågor handlade om hur mycket pedagogerna använder forskning i sin pedagogik. De kunde egentligen aldrig svara på det och det tolkar jag som att de inte känner till det så bra. En ung lärare i undersökningen verkade lite mer intresserad av forskningen, kanske för att den pedagogen nyss gått utbildningen. Jag tror att mer utbildning om flerspråkighet i fortbildningar skulle vara bra för fritidshemmens pedagogik. Att barnens flerspråkighet inte ses som positivt tycker jag inte är pedagogernas fel. De måste få möjlighet att lära sig mer om detta för att kunna ändra sin pedagogik. Det är egentligen rektorernas ansvar att hjälpa till med sådan fortbildning.

10.1 Förslag på vidare forskning.

Förslag för kommande studier kan vara att observera flerspråkighet i barngrupperna där pedagoger är delaktiga och ser på vilket sätt flerspråkighet hämmar eller främjar i gruppen. Detta kan ge en större förståelse för hur pedagogers delaktighet ser ut även i praktiken. Forskning på fritidshemsverksamheten är svårt att finna då det inte finns mycket av så det kan vara intressant att undersöka flerspråkighet inom fritidshemmet ännu mer.

Referenser

- Ahrne, G. & Svensson, P. (red.). (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.
- Axelsson, M. (red.). (2004) Utbildning och undervisning flerspråkighet och lärande. I. Axelsson, M.(1999). *Tvåspråkiga barn och skolframgång- mångfalden som resurs*.
- Barow, T. (2013). Olikheter är en tillgång. I. Nordström (Red.), *Mångfald och differentiering inkluderad i praktisk tillämnning* (s. 41). Lund: Studentlitteratur
- Bjar, L.(2006). Språket är huset vi bor i. Bjar(Red.). I. *Det hänger på språket*(s. 17) Studentlitteratur Stockholm: Rinkeby språkforskningsinstitut.
- Bouakaz, L. (2009). *Föräldrasamverkan i mångkulturella skolor*. Studentlitteratur: AB Lund.
- Bozarslan, A. (2001). *Möte med mångfalden: Förskola som arena för integration*. Stockholm: Runa förlag
- Cummins, J. & Swain, M. (1986). *Bilingualism in education: aspects of theory, research and practice*. London: Longman
- Eriksson och ahrne 2011 Eriksson-Zetterquist, Ulla & Ahrne, Göran (2011) Intervjuer. I: Ahrne, Göran och Svensson, Peter (red.) *Handbok i Kvalitativa Methods*. Malmö: Liber
- Grasejan, F. (1982). *Life with two languages. An intruduction to Bilingualism*. Harvard University
- Holme, I-M, Solvang, B. (1991) *Forskningsmetodik, om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Holmegaard, M. (1999). *Språkmedvetenhet och ord inläring - Lärare och inlärare reflekterar kring en betydelsefältövning i svenska som andra språk*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoborgensis.
- Hyltestam, K. & Stroud, C. (1991) Språkbyte och språkbevarande. Om samiskan och andra minoritetsspråk. Lund: Studentlitteratur
- Hyltenstam, K, och Lindberg, I.(Red.). (2004). *Svenska som andraspråk i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur
- Håkansson, G. (2000) *Svenska som förstaspråk och som andraspråk*. Hls Förlag. Sthockholm
- Håkansson, G.(2003). *Forskning. Håkansson.(Red.), Tvåspråkighet hos barn i Sverige* (s.19). Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, C. (2000). *Flerspråkighet i ett mångkulturellt klassrum Några flerspråkiga elevers förhållningsätt till språklig och kulturell mångfald i skolan*. Uppsala universitet
- Ladberg, G. (2003). *Barn med flera språk*. Lund: Studentlitteratur
- Lindberg, I. (2002) Föreställningar och uppfattningar om flerspråkighet och tvåspråkig utveckling. I. *Flera språk i förskolan – teori och praktik skolverket 2013* (s.13). Stockholm
- Lindberg, Inger (2006). Med andra ord i bagaget. I: Louise Bjar (red.) *Det hänger på språket*. Lund: Studentlitteratur.
- Lundahl, C. I U. Lundgren; R. Säljö & C. Liberg. (2010). Kap: 5, Den lärande människan. I Säljö (Red.) *Lärande, skola, bildning: grundbok för lärare*. (s.191- 257-293). Stockholm: Natur och Kultur
- Myndigheten för Skolutveckling (2006). *Komma till tals/flerspråkiga barn i förskolan*.
- Nordström, A. (2013). Vilken skola vill vi ha? I. Thomas Barrow (red), *mångfald och differentiering* (s. 44). Studentlitteratur, AB Lund.
- Nunclear, K. (2013). Barns språkliga socialisation före skolstarten. svenska som andraspråk i forskning, undervisning och samhälle. I. Kenneth Hyltenstam och Inger Lindberg (red.) *Svenska som andra språk i forskning, undervisning och samhälle* (s 459). Studentlitteratur, AB Lund.

- Obondo, M. & Benckert, S. (1999). "Olika kulturer, olika språksocialisationer- konsekvenser för utbildning och social integrering av invandrarbarn". I Axelsson, M. 1999 – *Tvåspråkiga barn och skolframgång- mångfalden som resurs*. AB Stockholm.
- Rydenvald, M.(2014). "Eftersom jag har två språk" *Språkbruk bland svensktalande ungdomar i Europa*. Institution för svenska språket Göteborgs Universitet. *samhälle*. Lund: Studentlitteratur
- Skolverket (2002). *Flera språk- fler möjligheter (utveckling av modersmålsstödet och modersmålsundervisningen)*. Stockholm: Skolverket
- Skolverket (2008). *Med annat modersmål – elever i grundskolan och skolans verksamhet*. (Rapport 321.) Stockholm: Skolverket.
- Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*. Stockholm
- Skolverket (2014). *Allmänna råd med kommentarer för fritidshem*. Stockholm: Fritzes.
- Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur
- Svensson, A-K. (2009). *Barnet, språket och miljön*. Studentlitteratur: Lund
- Thomas, G. & Loxley, A. (2007). *Deconstructing special education and constructing inclusion*. (2. ed.) Maidenhead: Open University Press.
- Wellros, S. (1998). *Språk kultur och social identitet*. Studentlitteratur: Lund

Internetkällor:

Brodd, A. (2012). Flerspråkighet i den svenska skolan. (Examens arbete). Linköpings universitet Lärarprogrammet. Tillgänglig: URL https://www.liu.se/ikk/examensarbete/examensarbeten-for-liu-e-press/1.350093/anneli_brodd.pdf

Johann Wolfgang von Goethe (1749-1832). "Den som inte kan ett annat språk, kan sitt eget" URL tillgänglig:

http://www.livet.se/ord/k%C3%A4lla/Johann_Wolfgang_von_Goethe/2

Nygren-Junkin, L (2006) Modersmål har vi allihopa här med, och där med... I Språkvård. URL Tillgänglig:

<http://www.sprakochfolkminnen.se/download/18.23e4823c1454b541b98283/1398151035133/Spr%C3%A5kv%C3%A5rd+nr+3-2006+junkin.pdf>

Ognissanti, G-M. (2013). Jag tror att språk är en stor del av vem man är...inte bara vem man är utan kan bli – om elevers beskrivning av modersmålsundervisningen. (Examen arbete).

Göteborgs Universitet Institutionen för svenska språket. URL tillgänglig:

<https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/33163>

Petra Cossi & Sanne Lundstedt (2013). Attityder och främjandet av flerspråkiga barns språkutveckling. (Examenarbete). Mälardalen Högskola, Eskilstuna Västerås. Tillgänglig URL: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:690500/FULLTEXT01.pdf>

Skolverket. (2013). Flera språk i förskolan teori och praktik. Stockholm: Skolverket Stockholm: Liber. URL Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3036>
<http://www.slangopedia.se/>

Bilagor

Under bilagor får läsaren chansen att kolla över min bilaga som består av mina intervjufrågor här nedanför.

Intervju frågor.

Bilaga 1

Intervjufrågor

- Vilka språk får användas på detta fritidshem?
- Finns det några uttalade regler?
- Vad pratas det för olika språk på fritidshemmet?
- Hur ser ni på deras användande av olika språk, vad har ni själva för inställning?
- Hur ser ni på, fina och fula språk? Till exempel, är det skillnad i attityder från pedagogers sida?
- Har du några egna erfarenheter av hur olika språk kan behandlas olika?
- Har ni mött olika syner på flerspråkighet i fritidshemmet
- Skillnad på tjejer och killar när de pratar olika språk eller lika språk?
- Uppmuntrar ni barnen till att prata sitt eget språk och hur gör ni det i sådana fall?
- Har ni tänkt hur makt ser ut på fritidshemmet? Mellan pedagoger och barn och barn emellan.
- Hur arbetar man bort sådant då?
- Kan ni se skillnaden mellan inläring på flerspråkiga barn vs. enspråkiga.
- Vilka metoder används för att främja flerspråkighet på skolan?
- Är ni medvetna om att det finns forskning som säger att modersmål främjar utvecklingen i det svenska språket.

Bilaga 2

Intervju 1A.

Jag hade ett informellt samtal med rektorn.

Jag frågade varför deras regel på skolan var att bara prata svenska?

Det hon svarade var att hon vet att elever med ett annat språk än svenska får modersmålet hemma och hemma pratar de t.ex. arabiska, med mamma pratar de arabiska. Det är för lite svenska de får träna på. Dessutom tyckte hon att det var bra att de inte pratade sitt modersmål på fritids utan det skulle helt enkelt vara så mycket svenska så möjligt.

Jag berättade att för mig som barn var det skolan som tog över och man pratar svenska mer än sitt modersmål och att idag kan jag svenska mer än mitt modersmål eftersom svenskan tar över hemmet också.

Jag frågade om hon visste att forskning pekade på att ens modersmål främjar svenskan till det bättre? Hon var tveksam till detta och trots forskning som finns skulle reglerna hållas på detta fritidshem eftersom hon hade så pass mycket erfarenheter. Hon tyckte att i mångkulturella skolor ska man fokusera på struktur och kontakt med föräldrar.

I vissa fall kunde man inte nå föräldrar eftersom de inte är engagerade i elevens skolgång. Jag svarade att i dessa fall får man ta ett steg längre än bara ringa hem och där var hon också skeptisk till mitt svar.

Bilaga 3

Intervju B & C.

Vilka språk får användas i den fria leken på detta fritidshem? Finns det några uttalade regler?

B: Har vi en gemensam samling då är det bara svenska, men i den fria leken då får de använda, alltså, vad de känner att de behöver. Det händer ju att de, alltså, säger hemlisar eller så här bara för att retas, och det är vi ju noga med, att nej, så använder vi inte olika språk. Men bara när de leker fritt får de använda vilket språk de vill.

Hur håller man koll på om de säger hemlisar.

B: Då är det alltid någon som kommer och säger; de pratar på sitt språk och säger dumma grejer, det är alltid flera som är med som hör som pratar samma språk, eller oftast säger de till.

Vad pratas det för olika språk på fritidshemmet?

B: Här pratas det, de största är: somaliska och arabiska, och sen finns det ju flera, typ, syriska, många fler afrikanska språk, Gambia.

C: Swahili hörde jag idag

Hur ser ni på deras användande av olika språk, vad har ni själva för inställning?

B: Det är super! Det finns ju forskning som säger att ju fler språk de kan desto lättare kan de lära sig andra grejer.

Jag berättar om sina erfarenheter om pedagogers inställning, då en negativ inställning och att de barn hon träffat inte fått använda sina modersmål

B: Den äldre generationen av fritidspedagoger kan vara sådana, vi yngre ser på det helt annorlunda. De äldre, som kan vara 50+ kan säga: ja nä, jag vill att ni pratar svenska nu, inte era hemspråk. Generationsväxling handlar det om.

Men hur ser ni på, fina och fula språk? Till exempel, är det skillnad i attityder från pedagogers sida?

B: Nej, så har jag aldrig tänkt.

Har ni mött olika syner på det fler språkiga användandet i leken?

B: När jag jobbat i Bergsjön har jag märkt att romer, inte deras språk, gruppen som sig, inte för språket. Att andra grupper kan tycka; ah, romer. Men inte här, men på andra ställen.

C: Jag tänker, småorter, där jag mest jobbat, där ser man inte det språk man haft tidigare som en tillgång utan det ska jobbas bort. Vissa språk är då finare än andra tai, det jobbar man bort. Men en annan elev hans pappa pratade persiska, det var helt okej.

Varför är det så?

B: Jag tror det har med familjesituationen och så att göra, beroende på om det är nyanlända, om det ska flytta här ifrån igen. Beroende på vilken användning man ha för vissa språk, tänker jag.

C: Thailändska, hans mamma har kommit hit med en svensk man. Medan han från Iran, han föräldrar kan vara välutbildade. Det är jätte mycket fördomar. Jag har en kusin som jobbar i Hammarkullen och hon berättar på hur man ser på romer. Man ser ned på dem, det är smuts.

Skillnad på tjejer och killar när de pratar?

B: Nej.

Man har uppfattningen att tjejer lär sig mycket snabbare, då är det okej för dem att prata sitt språk.

98 procent invandrare här, i nästan varje klass är det väldigt få vita.

På lektioner pratar de bara svenska, det tar de väl med sig i leken på raster.

S: När man pratar sitt eget språk får man ett band till folk, bekräftelse.

Uppmuntrar ni barnen till att prata sitt eget språk och hur gör ni det i sådana fall?

B: Hm... Jag vet inte om jag uppmuntrar det uttalat.

Inte jag heller, men om jag ska lära någon nåt, så frågar jag först vad det heller på deras språk och sedan tar vi det på svenska. Men när jag lär dem utnyttjar jag deras språk.

Har ni tänkt hur makt ser ut i leken?

B: Exkludering och inkludera, de som talar samma, då leker bara dem, de tittar på varandra och nej, hon får inte vara med. Detta är då lågstadiet som jag arbetat mest med.

C: Man fintar bort dem som inte kan lika bra svenska.

Hur arbetar man bort sådant då?

B: Ja, inte ifrån språkperspektivet, alla ska ju så klart vara med och leka, försöka ta det därifrån.

När man blir lite äldre, är det där det börjar med att man förstår vi är vi, vi är samma?

B: när de är små vill de lära sig tillsamman, men i tvåan trean börjar man att dela upp sig. Kan bero på språket, vi leker tillsammans. Identitetssökande. ja, vil gillar fotboll då leker vi ihop.

Har ni hört något från föräldrarna?

B: det är väldigt olika, beroende på hur länge de varit i Sverige, de nyanlända kan inte svenska då får barnen översätta, men...

Hur ser ni på det?

B: Det är bra att de kan översätta. Det är att tänka helt annorlunda när man översätter, det är bra för man lär sig att tänka på olika sätt, alla språk har olika perspektiv.

Så man kan se skillnaden mellan inläring på flerspråkiga barn vs. enspråkig.

B: ja, absolut.

Det är negativt för då försvinner förhållandet mellan fritidspedagog och föräldrar. Det måste försvinna.

Man talar ju alltid med föräldern, och är det något så översätter barnen till deras språk.

Om föräldern brister i språket för man ta ansvar tidigare, påverkar det skolan?

B: ja, föräldrakontakten brister, föräldern har ju ansvaret i slutänden. Man måste kunna språket där man bor, men i början är barnen en läkt till samhället. Det är många nyanlända här. En tjej som varit här i fem månader kan nästan helt flytande svenska. De måste gå minst en månad i förberedelse klass, de får de på sitt eget språk.

Men fritids då, där är det inga hinder?

B: man får kommunicera med kroppsspråket eller måla något, man kan aldrig göra sig förstådd.

Ipads är jätte bra, hur många bra appar som helst finns det.

R: Används det på skolan?

B: Jag vet inte, jag har bara jobbat här en månad.

Bilaga 4

Intervju 1 D.

Vilka språk får användas på detta fritidshem?

Alla elever skall tränas i svenska. När studiehandledaren är med kodväxlas det. Eftersom alla ska känna sig delaktiga och inga kränkningar ska ske eller exkludering så använder vi Svenska. När nyanlända kommer talas det självklart en del andra språk men det är under en kort introduktion, små barn lär sig enkel svenska på ett par månader

Finns det några uttalade regler?

Alla ska förstå, därför talar vi svenska så långt som möjligt. Gäller självklart inte helt nyanlända

Vad pratas det för olika språk på fritidshemmet?

Eleverna har många olika modersmål ca 35

Hur ser ni på deras användande av olika språk, vad har ni själva för inställning?

Modersmålsundervisningen, studiehandledningen är tillfälle för att träna modersmålet i första hand med den interkulturella pedagogiken gör att vi t.ex. delar med oss och jämför vad saker heter på olika språk etc.

Hur ser ni på, fina och fula språk? Till exempel, är det skillnad i attityder från pedagogers sida?

Det finns inga fula språk

Har du några egna erfarenheter av hur olika språk kan behandlas olika?

Nej verkligen inte

Har ni mött olika syner på flerspråkighet i fritidshemmet

Nej verkligen inte, vi har inga svenska elever...

Skillnad på tjejer och killar när de pratar olika språk eller lika språk?

Nej

Uppmuntrar ni barnen till att prata sitt eget språk och hur gör ni det i sådana fall?

Nej vi uppmuntrar inte det. Så länge eleverna inte behärskar svenska ligger allt fokus på att de ska lära sig svenska.

Har ni tänkt hur makt ser ut på fritidshemmet? Mellan pedagoger och barn och barn emellan.

Ja

Hur arbetar man bort sådant då?

Genom stark elevinflytande

Kan ni se skillnaden mellan inläring på flerspråkiga barn vs. enspråkiga.

Ja viss skillnad men det beror på tid i sverige.

Vilka metoder används för att främja flerspråkighet på skolan?

Studiehandledning, modersmålsundervisning, interkulturell pedagogik,

Är ni medvetna om att det finns forskning som säger att modersmål främjar utvecklingen i det svenska språket?

Ja, nästan alla elever på skolan läser modersmål

Bilaga 5

Intervju 1E

- **Vilka språk får användas på detta fritidshem?’**

Hur menar du?

- **Är det fler språk än svenska?**

Alla språk får användas. Men sen så klart vill vi att alla pratar svenska och lär sig svenska så alla barn ska förstå. Men vi har ju många nyanlända då får de tala sitt språk, så att vi kan hjälpas åt att förklara för varandra.

- **Finns det några uttalade regler?**

Det är mer det, kan vi prata svenska så pratar vi svenska så att alla förstår. Har vi någon som har kommit ny och inte pratar svenska så måste vi om det är på arabiska förklara på arabiska. Självklart förstår man att du pratar arabiska med dina kompisar. Men sen när du kan svenska då ska det vara svenska så att alla förstår.

- **Vad pratas det för olika språk på fritidshemmet?**

Vi har många språk, arabiska, persiska, somaliska. Det finns hur mycket som helst.

- **Hur ser ni på deras användande av olika språk, vad har ni själva för inställning?**

Förklara lite till?

- **Om barnen använder sitt språk i mellan sig, på raster i matkön hur ser du på det?**

Ja just det dt är där det lätt sker missförstånd om vi inte håller oss till språk som alla kan.

- **Så helst ska de prata svenska?**

Ja och barnen tränar ju hela tiden. Sitter några och pratar ett språk och så sitter någon bredvid som inte kan det språket i bamba det blir ju jätte ohövligt. Sen så är det en resurs att, när vi får nyanlända att vi har. Kan hjälpas åt med språket. Vi har elever som kanske då kan somaliska som kan hjälpa till när någon kommer ny. För att lära dig svenska behöver du ha svenska för att komma in i det, det är svenska vi pratar.

- **Lärarna här är de blandade?**

Vad menar du?

- **Ja är det svenska och utländska lärare här?**

Om vi har olika nationaliteter på lärare?

- **Ja?**

Ja det är blandat också.

- **Jag tänker om det finns olika lärare med olika språk kan de ta hjälp av att se till så det inte blir missförstånd.**

Ja vi tar hjälp av lärare som har flera språk. Men sen har inte lärare alltid möjlighet att va.. och det är där också som är viktigt att det är lärare som an språket om vi ska förklara. Men

sen behöver vi ju ta hjälp av elever också såklart. Men som sagt vi vill ju och dom vill ju också lära sig svenska och det ger vi ju möjlighet att träna.

- **Hur ser ni på, fina och fula språk? Till exempel, är det skillnad i attityder från pedagogers sida?**

Jag får nästan fråga vad innebär fula språk? Jag vet inte, jag kan inte dessa termer. För mig finn inga fula språk.

- **Ja till exempel arabiskan har högre status än somaliskan.**

Jaha!? Nä inte så, jag har ingen uppfattning om något sådant av den inställningen över huvud taget. Jag har aldrig tänkt på det och diskussionen har aldrig kommit upp.

- **Det är väll bra**

- **Har du några egna erfarenheter av hur olika språk kan behandlas olika?**

Nä det är de som du pratade här nu då, eeh Att språk behandlas olika. Nä det har jag inte.

- **Skillnad på tjejer och killar när de pratar olika språk eller lika språk?**

Nej.., nej , nej jag känner inte igen på något sätt.

- **Uppmuntrar ni barnen till att prata sitt eget språk och hur gör ni det i sådana fall?**

Nä vi uppmuntrar dem att prata svenska då, sitt eget språk känns det som, de har dom ändå. Sen finns det att man har modersmål, man har studiehandledning så dom forumen finns ju, som hemma..vi uppmuntrar ju till svenska och peppar dem att prata svenska.

- **Hur fungerar studiehandledning och modersmål?**

Dom kommer hit, då har du modersmål och det ligger på fredag morgon sedan börjar skolan, under skoltid har de studiehandledning i samarbete med klassläraren då och att man ser vad man behövs hjälp med.

- **Då är det en pedagog?**

Studiehandledaren kan vara med i klassrummet.

- **Och studiehandledaren kan det språket?**

Ja ja , a,a,a. Studieledare med olika språk då.

- **Har ni tänkt hur makt ser ut på fritidshemmet? Mellan pedagoger och barn och barn emellan.**

Utveckla gärna frågan lite.

- **Hur ser maktstrukturer ut mellan pedagoger och barn språkligt?**

Nä?

- **Hur arbetar man bort sådant då?**

- **Kan ni se skillnaden mellan inläring på flerspråkiga barn vs. enspråkiga.**

Vad för typ av skillnader tänker du?

- **Språkliga skillnader. Eller allt hänger ju ihop med språket. Den sociala biten?**

Det är ju viktigt att göra sig förstådd, det som ... Kan du inte göra dig förstådd med språket, så är det ju lätt att du tar till med våld.

- **Är det mycket sånt här?**

Sånt händer. Men det är sånt vi jobbar med hela tiden, där ser man ju skillnad ofta om du har lärt dig språket mer.

- **Hur jobbar ni med det?**

Det dagliga hela tiden. Konfliktantering. Sen så är det att stärka språket i allt vi gör. Från det på idrotten till att när du äter i bamba. Och det är ju sånt vi vill jobba och utveckla hela tiden. Men sen är det inte alla som knuffas och slåss när man inte förstår men det är lätt att det uppstår missförstånd på grund av att man inte har språket. För att du inte kan förklara själv vad du menar eller du förstår inte vad någon säger. Men det tillhör ju vårt jobb som vi ständigt jobbar med.

• **Vilka metoder används för att främja flerspråkighet på skolan?**

Det har vi gått igenom, studiehandledning och modersmål.

• **Är ni medvetna om att det finns forskning som säger att modersmål främjar utvecklingen i det svenska språket?**

Det har jag för mig att du behöver ditt modersmål för att främja ett språk, så det vet jag att det finns aa visst.

Bilaga 6

Intervju 1F

Vilka språk får användas på detta fritidshem?

Barnen på fritids får använda vilket språk de vill. Det finns inga regler för det. Men om de säger saker som inte är bra till varandra på det egna språket då ber vi den att prata svenska för att undvika detta.

Finns det några uttalade regler?

Vad pratas det för olika språk på fritidshemmet?

Mest svenska, arabiska, kurdiska.

Hur ser ni på deras användande av olika språk, vad har ni själva för inställning? Det är berikande med olika språk.

Hur ser ni på, fina och fula språk? Till exempel, är det skillnad i attityder från pedagogers sida?

Det finns inga fula eller fina språk. Jag har inte märkt att pedagoger har haft olika attityder till olika språk.

Har du några egna erfarenheter av hur olika språk kan behandlas olika?

Jag tycker inte att vi på vår fritids behandlar språk olika.

Har ni mött olika syner på flerspråkighet i fritidshemmet

Ja det har jag gjort en del pedagoger på några fritids vill att barnen bara ska prata svenska. De tycker inte att de är bra att barnen pratar olika språk.

Skillnad på tjejer och killar när de pratar olika språk eller lika språk?

Jag har inte märkt någon skillnad på olika syner på tjejers och killars språk.

Uppmuntrar ni barnen till att prata sitt eget språk och hur gör ni det i sådana fall?

Vi gör inget speciellt för att uppmuntra när de pratar olika språk. Men barnen får prata sitt språk så mycket de vill.

Har ni tänkt hur makt ser ut på fritidshemmet? Mellan pedagoger och barn och barn emellan.

Vi vill ha en bra kommunikation mellan barn och vuxna och vuxen till vuxen. Det gör att man får ett bra samarbete och får bort maktstrukturer.

Hur arbetar man bort sådant då?

Vi jobbar med kommunikation för att få ett bra samarbete.

Kan ni se skillnaden mellan inlärning på flerspråkiga barn vs. enspråkiga.

Ja de barnen de kan sitt modersmål har lättare att lära sig svensks

Vilka metoder används för att främja flerspråkighet på skolan?

Vi lånar böcker på olika språk, vi har modersmålsundervisning, Vi räknar eller sjunger sånger på olika språk.

Är ni medvetna om att det finns forskning som säger att modersmål främjar utvecklingen i det svenska språket?

Ja det är jag medveten om.